

Delaktighet som en central del av fostringsgemenskapen

- en kvalitativ studie om de professionella fostrarnas
upplevelser

Minna Rönnberg

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	2643
Författare:	Rönnberg Minna
Arbetets namn:	Delaktighet som en central del av fostringsgemenskapen - en kvalitativ studie om de professionella fostrarnas upplevelser
Handledare (Arcada):	Kiukas Carina
Uppdragsgivare:	Avdelningen för hälsa och välfärd, Utbildningsprogrammet inom det sociala området, Nord Plus- projekt
<p>Sammandrag:</p> <p>Detta är ett projekterat examensarbete, som har förverkligats inom ramen för ett Nord Plus- projekt kring delaktighet i dagvården. Examensarbetet har fokus på de professionella fostrarnas upplevelser av delaktighet inom fostringsgemenskapen och på förverkligande av fostringsgemenskap i daghemmets vardag. Syftet med examensarbete är att studera på vilka sätt de professionella fostrarna förverkligar fostringsgemenskapens principer i sitt arbete, och hur fostringsgemenskap förverkligas i praktiken på daghemmet. Syftet är även att studera personalens upplevelser av fostringsgemenskap och personalens känsla av delaktighet i samband med detta. Frågeställningarna är: Hur uppfattar personalen begreppen fostringsgemenskap och delaktighet? Hur förverkligas fostringsgemenskapen i daghemmets vardag? Hur upplever personalen att samarbetet med föräldrarna fungerar? Upplever personalen att de centrala principerna för fostringsgemenskap, framför allt delaktighet, förverkligas i samarbetet med föräldrarna? Genom den kvalitativa undersökningen har jag haft som mål att lyfta fram de professionella fostrarnas upplevelser inom ämnet. Datainsamlingsmetoderna är temaintervjuer av sex respondenter samt genomgång av litteratur. Examensarbetets teoretiska utgångspunkter är starkt socialpedagogiska och utgörs av teorier kring fostringsgemenskap, delaktighet, samarbete, respekt, tillit och dialog. Resultaten visar att fostringsgemenskap förverkligas i huvudsak genom det dagliga samarbetet, diskussioner och möten med föräldrarna, egenvårdarsystemet, samt föräldrasamtal. Strävan till ett aktivt och ömsesidigt samarbete med föräldrarna lyftes fram som en viktig del av de professionellas dagliga arbete. Delaktighet och deltagande i samarbetet med föräldrarna och i fostringsgemenskapen kan avläsas av respondenternas svar. Trots att respondenterna kände sig delaktiga i samarbetet poängterades även att närheten i fostringsgemenskapen är varierande. Detta upplevdes dock vara situationsbundet och beroende på föräldrarnas inställning.</p>	
Nyckelord:	Fostringsgemenskap, Delaktighet, Samarbete, Respekt, Tillit, Dialog, Nord Plus
Sidantal:	73
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	30.04.2010

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	2643
Author:	Rönnberg Minna
Title:	Participation as a central part of the professional partnership - a qualitative survey of the personnel's experiences
Supervisor (Arcada):	Kiukas Carina
Commissioned by:	Department of Health and Welfare, Degree Programme in Social Services, the Nord Plus- project
<p>Abstract:</p> <p>This commissioned degree thesis is carried out as a part of the Nord Plus- project, a project about participation in day care. The focus in this thesis is on how the daycare personnel feel about participation in the professional partnership, and how the professional partnership is carried out in the daycare center's everyday activities. My purpose is to study how the personnel use the principles for professional partnership in their work, and how the professional partnership is carried out in the daycare. My aim is also to study the day care personnel's experiences of the professional partnership and their experiences of participation in the professional partnership. The research questions for this thesis have been: How do the personnel comprehend the terms professional partnership and participation? How is the professional partnership carried out at the daycare center? How do the daycare personnel feel that the professional partnership is working? Do the personnel feel that the key principles for professional partnership, especially participation, are carried out in cooperation with parents? My thesis is based on both analysis of literature and on theme based interviews with six professionals. The theoretical base for this thesis work is strongly affected by the social pedagogy. I have used theories about the professional partnership, participation, cooperation, respect, confidence and dialogue. The results show that the professional partnership is carried out in daily cooperation, discussions with parents and through the primary caregiver system. The aim for an active and mutual cooperation with parents was highlighted as an important part of the personnel's everyday work. The personnel's participation and involvement in cooperation with the parents and in professional partnership could be seen in the results. Although respondents felt involved in the cooperation, the personnel also emphasized the aspect of the nearness of the professional partnership. This is however varied and dependent on the parent's attitude.</p>	
Keywords:	Professional partnership, Participation, Cooperation, Respect, Confidence, Dialogue, the Nord Plus- project
Number of pages:	73
Language:	Swedish
Date of acceptance:	30.04.2010

INNEHÅLL

1	INLEDNING.....	6
1.1	Syfte	7
1.2	Frågeställningar	8
1.3	Avgränsningar	8
1.4	Tidigare forskning	8
2	TEORETISKA GRUNDEN.....	10
2.1	Socialpedagogik	10
2.2	Småbarnsfostran	12
2.3	Fostringsgemenskap	13
2.4	Centrala begrepp inom fostringsgemenskapen	17
2.5	Delaktighet.....	20
3	METOD.....	23
3.1	Kvalitativ datainsamlingsmetod	23
3.2	Temaintervju.....	24
3.3	Innehållsanalys.....	25
3.4	Teman för intervju.....	26
3.5	Etiska överväganden	27
3.6	Genomförandet av den empiriska undersökningen	29
4	RESULTATREDOVISNING.....	31
4.1	De professionella fostrarnas uppfattningar om fostringsgemenskap och delaktighet	32
4.2	Förverkligande av fostringsgemenskapens centrala principer	34
4.3	De professionella fostrarnas upplevelser av delaktighet i samarbetet med föräldrarna	41
4.4	Erfarenheter av fostringsgemenskap	47
5	ANALYS.....	50
5.1	Samarbete och delaktighet som centrala delar av fostringsgemenskapen.....	51
5.2	Samarbete och samtal – betydelsefulla delar av fostringsgemenskapen	53
5.3	Delaktighet som resultat av likvärdighet, samtal och samarbete	58
5.4	Fostringsgemenskap i praktiken	60
5.5	Sammanfattande analys och slutsatser	62
6	AVSLUTANDE DISKUSSION	64
6.1	Diskussion kring resultaten och reliabiliteten	65
6.2	Diskussion kring metod och validitet.....	67
6.3	Förslag till fortsatt forskning.....	68

KÄLLOR	70
--------------	----

BILAGA 1

BILAGA 2

1 INLEDNING

Det här examensarbetet har förverkligats inom ramen för ett Nord Plus -projekt kring delaktighet i dagvården. Jag har haft glädjen att samarbeta med ett daghem i Helsingfors, vars personal har visat stort intresse för fostringsgemenskap. Jag har intervjuat de professionella fostrarna på detta specifika daghem om deras upplevelser om delaktighet inom fostringsgemenskapen samt om hur fostringsgemenskap förverkligas i daghemets vardag.

Fostringsgemenskap har blivit allt mer aktuellt i och med att planen för småbarnsfostran poängteras allt starkare inom daghemmens verksamhet. Med tanke på ämnesvalet och avgränsningen till de professionella fostrarnas upplevelser inom fostringsgemenskapen har mitt ämne en stark anknytning till arbetslivet. Den kommer även att synas i resultatredovisningen där jag presenterar mina resultat ur den empiriska undersökningen. Den starka anknytningen till arbetslivet möjliggör att min undersökning senare kan användas t.ex. som grund för utvärdering av förverkligande av fostringsgemenskap.

Valet av ämnet påverkades av ämnets aktualitet, omfattning samt mitt personliga intresse för fostringsgemenskap. Planen över arbetet samt avgränsningen såg i början väldigt annorlunda ut. Småningom blev det klart för mig att personalens upplevelser inom ämnet var det som intresserade mig mest. Delaktighet, som är en viktig del av fostringsgemenskapen och socionomens kärnkunnande, var både en naturlig avgränsning och en intressant fokusering inom ämnet.

Idén till att skriva om fostringsgemenskap väcktes under den tidiga idéfasen. Fostringsgemenskap är ett bekant ämne på grund av att det behandlats inom socionom utbildningen i ett tidigare skede av studierna. Fostringsgemenskapens betydelse blev synligt även under praktikperioden på daghem. Dessa förhandskunskaper ledde till att jag valde att fördjupa mig i ämnet, varpå jag formulerade min undersökningsplan. Mitt ämnes val, speciellt delaktighet, medförde möjligheten till att delta i Nord Plus- projektet, vilket ledde till att examensarbete blev projekterat.

Examensarbetet består av sex avsnitt. I detta inledande avsnitt presenteras arbetets syfte, frågeställningar samt avgränsning. I det andra avsnittet presenteras den teoretiska grunden för arbetet. Den teoretiska grunden har som syfte att ge en inblick i de centrala teorierna inom småbarnsfostran, fostringsgemenskapen samt fostringsgemenskapens centrala principer. Avsnittet avslutas med en redogörelse kring centrala teorier inom delaktighet. Grunden för detta arbete ligger i socialpedagogiken och därför har de mest centrala och mest betydelsefulla socialpedagogiska tankarna för detta arbete presenterats. I det tredje avsnittet presenteras forskningsmetoden, analysmetoden, de etiska övervägandena, samt genomförandet av den empiriska undersökningen. Det fjärde avsnittet utgörs av resultatredovisningen och i det femte avsnittet analyseras empirin genom att jämföra empirin med teorin. Det avslutande, sjätte, avsnittet utgörs av diskussion kring metoden, resultaten, validiteten, reliabiliteten samt generaliserbarheten.

Fostringsgemenskap, delaktighet, samarbete, respekt, tillit och dialog utgör de **centrala begreppen** för detta examensarbete. De centrala begreppen ligger även som grund för en fungerande fostringsgemenskap och presenteras genomgående både i teorin och i empirin. I presentationen av examensarbetets teoretiska grund kommer dessa begrepp att definieras närmare.

1.1 Syfte

Syftet med mitt examensarbete är att studera på vilka sätt de professionella fostrarna förverkligar fostringsgemenskapens principer i sitt arbete och hur fostringsgemenskap förverkligas i praktiken på daghemmet. Mitt syfte är även att studera personalens upplevelser av fostringsgemenskap och personalens känsla för delaktighet i samband med detta. Genom dessa två närmelsesätt, kan jag först ta fasta på hur fostringsgemenskap förverkligas i praktiken och sedan gå in på personalens upplevelser av fostringsgemenskap. Fostringsgemenskap skall förstås så att båda parterna har känsla av delaktighet.

1.2 Frågeställningar

- Hur uppfattar personalen begreppen fostringsgemenskap och delaktighet?
- Hur förverkligas fostringsgemenskapen i daghemmets vardag?
- Hur upplever personalen att samarbetet med föräldrarna fungerar?
- Upplever personalen att de centrala principerna för fostringsgemenskap, framför allt delaktighet, förverkligas i samarbetet med föräldrarna?

Dessa fyra frågeställningar kommer att besvaras i resultatredovisningen av den empiriska undersökningen. Empirin i sin tur kommer att förklaras genom teorin i analysen. Teman för intervjuerna har jag formulerat ur dessa fyra frågeställningar.

1.3 Avgränsningar

Jag valde att avgränsa ämnet till förverkligande av fostringsgemenskap samt personals upplevelser av delaktighet inom fostringsgemenskapen. Min ursprungliga tanke var att studera både de professionella fostrarnas och föräldrarnas upplevelser, men jag valde senare att koncentrera mig endast på de professionellas upplevelser. Denna avgränsning blev naturlig i och med att mitt intresse för professionellas synpunkter växte. Avgränsningen påverkades också av min önskan att få en så djupgående förståelse som möjligt inom det området. Delaktighet som ämne utgjorde både en intressant fokusering men också en naturlig avgränsning inom ämnet

1.4 Tidigare forskning

I detta avsnitt har jag som syfte att lyfta fram några aktuella forskningar inom ämnet. Jag har valt att presentera dessa specifika forskningar på grund den nära kopplingen till mitt ämne. I den teoretiska redovisningen kommer jag att hänvisa till dessa forskningar.

Som ett exempel på tidigare forskning inom ämnet har jag valt att kort presentera delar av boken *Kasvatusvuorovaikutus* av Karila et al. (2006). Bokens artiklar baserar sig på

författarnas undersökningar. I boken behandlas interaktionens betydelse i samarbetet mellan föräldrarna och de professionella fostrarna. Interaktionen och dess betydelse presenteras ur fler infallsvinklar, bland annat som en interaktion mellan fostrare och barn, samt barns interaktion med varandra.

I examensarbetet har jag utgått från delen *Vanhemmat ja kasvatuksen ammattilaiset* där fokuset ligger på interaktionen mellan de professionella fostrarna och föräldrarna. I min teoretiska redovisning (avsnitt 2.3 och 2.4) har jag till stor del använt mig av Kirsti Karilas artikel *Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena*, och av artikeln *Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa* av Maarit Alasuutari. Båda artiklarna är publicerade under delen *Vanhemmat ja kasvatuksen ammattilaiset*.

I artikeln *Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena* diskuterar Karila interaktionens betydelse ur både de professionella fostrarnas och ur föräldrarnas synvinkel. Karila lyfter fram fostringsgemenskapens bildning och utveckling, samt utvecklingen av tillit i samband med fostringsgemenskapen. I slutet av artikeln diskuterar författaren möjligheterna till utveckling inom interaktionen mellan föräldrarna och de professionella fostrarna i daghemmets vardag. I artikeln *Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa* av Maarit Alasuutari har jag läst om den ömsesidiga förståelsens och om den likvärdiga interaktionens betydelse i föräldrarnas och de professionella fostrarnas gemensamma uppfostringsuppdrag.

Som ett annat exempel av tidigare forskning har jag valt att lyfta fram Kirsti Karilas artikel *Vanhempien ja päivähoidon henkilöstön keskustelut kasvatuskumppanuuden aineina*. Artikeln har publicerats i *Kasvatus* 4/2005. I artikeln presenteras Karilas undersökning om föräldrasamtalens betydelse för utvecklandet av fostringsgemenskapen mellan föräldrar och de professionella. Karilas undersökning grundar sig på analyser av inspelade fostringsdiskussioner som förverkligats mellan föräldrar och professionella fostrare. Karilas resultat visar, att diskussionerna i stort sett leds av de professionella fostrarna och styrs av de teman som de professionella utgår ifrån. Karila poängterar behovet av att utveckla diskussionsförfarandet, så att föräldrarnas delaktighet skall möjliggöras, och för att föräldrarna skall få sina röster hörda i diskussionerna. Denna artikel har även fungerat som källa i avsnitt 2.3 där jag redogjort för den centrala teorin inom ämnet.

2 TEORETISKA GRUNDEN

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för den teori som utgör den teoretiska grunden för examensarbetet. Jag kommer att redogöra för den centrala teorin inom begreppen småbarnsfostran och fostringsgemenskap, samt de centrala principerna inom fostringsgemenskapen. Mitt arbete har en socialpedagogisk utgångspunkt och därför kommer jag att kort definiera begreppet socialpedagogik, samt förklara sambandet mellan socialpedagogiken, småbarnsfostran och fostringsgemenskapen.

Den teori som presenteras i detta avsnitt både förklarar ämnet och erbjuder läsaren förhandskunskaper. Teorin har som syfte att fungera som en teoretisk grund för min empiriska undersökning, och kommer senare att ligga som grund för analysen av den empiriska undersökningen.

Begreppen som kommer att presenteras under detta avsnitt hör alla starkt ihop med varandra. Jag har dock valt att hålla mig till skilda rubriker för klarhetens skull. Socialpedagogiken kan anses vara den grundläggande teoretiska referensramen och en av utgångspunkterna för detta arbete. Småbarnsfostran och fostringsgemenskapen innehåller även starkt socialpedagogiska tankar och arbetsätt. Fostringsgemenskapen har sin utgångspunkt i planen för småbarnsfostran och har som centrala principer tillit, respekt, dialog och erfarenheten av att bli hörd. Delaktighet, som även är en viktig del av fostringsgemenskapen, utgör den sista delen av den teoretiska redogörelsen. Delaktighet är en central del av fostringsgemenskapen och skall ses som en möjlighet för båda parterna att ha en känsla av delaktighet.

2.1 Socialpedagogik

Socialpedagogiken utvecklades på 1800-talet i Tyskland av bland annat filosofen Paul Natorp. Natorp betonade då att ”allt lärande och all kunskap har en social sida”. Socialpedagogiken bör alltså ses som en social pedagogik. (Gustavsson 2008 s.9) Det social-

pedagogiska tankesättet utgörs av en helhetssyn på människan med fokus på individens helhetssituation. (Madsen 2001 s.16, Eriksson & Markström 2000 s.76) Socialpedagogiken kan ses som en speciell pedagogisk metod där man inte bara fokuserar på att arbeta med individen, utan även involverar individens omgivning i arbetet. (Madsen 2001 s.18) Man kan säga att socialpedagogiken har en tredubbel inriktning som sitt grundval; socialpedagogiken inriktar sig på människan, sociala och kulturella betingelser, samt samspelet mellan människan och dennes sociala omvärld. (Madsen 2006 s.12) Enligt Eriksson & Markström (2000 s.74-75) handlar det socialpedagogiska uppdraget om att stödja, stimulera och mobilisera människor. Författarna beskriver socialpedagogiken som ett alternativ till tanken om att ändra eller korrigera ett icke önskvärt beteende. Den socialpedagogiska strävan är att åter socialisera en person som fallit ur ledet av en eller en annan orsak. Ett centralt mål inom socialpedagogiken är att lära människor att hjälpa sig själva och att få människorna att inse sina egna resurser, även uppmuntran och aktivering är centrala mål för socialpedagogiken (Hämäläinen & Kurki 1997 s.18-19).

Kurki (2001) beskriver socialpedagogiken i första hand som ett redskap för tänkandet. Författaren menar att socialpedagogiken är starkt tillämpande och funktionellt till sin natur. Socialpedagogiken definieras som en pedagogik vars tyngdpunkt ligger på att stöda barndomstidens och ungdomstidens välmående, samt som ett stöd för socialisationsprocessen. Författaren menar att socialpedagogisk verksamhet kräver äkta växelverkan, som i sin tur bygger på gemenskap. (Kurki 2001 s.117-118,128)

Kurki (2001) förklarar uppfostrans natur som ett resultat av en interaktionsprocess. Författaren betonar dialogens betydelse inom fostran och definierar dialogen som grunden för utvecklandet av äkta relationer. Kurki menar att dialog, solidaritet, öppenhet, förnyande, integration och stabilitet kännetecknar relationer mellan individerna i ett samfund. Trots att Kurki talar om förhållanden mellan individer i ett samfund kan direkta paralleller dras till fostringsgemenskapen. Enligt Kurki bör den socialpedagogiska relationen mellan föräldern och den professionella fostraren alltid genomsyras av äkta dialog. Den professionella fostraren bör inte ha en överlägsen position till föräldern. Kurki lyfter fram den pedagogiska relationens kvalitet som den centrala frågan inom den socialpedagogiska småbarnsfostran. (Kurki 2001 s.120, 123, 131,133)

2.2 Småbarnsfostran

Grunderna för planen för småbarnsfostran styr småbarnsfostrans innehåll och kvalitet på nationell nivå och kommunernas uppläggning av småbarnsfostran. Kommunernas riktlinjer och strategier inom småbarnsfostran innehåller information över de centrala principerna för hur kommunen lagt upp småbarnsfostran. I dessa riktlinjer och strategier ingår även de tyngdpunktsområden som kommunen satsar på, samt det servicesystem som småbarnsfostran bygger på. Grunderna för småbarnsfostran görs upp av kommunerna, där småbarnsfostran på nationell nivå ligger som bas. I enheternas egen, mer detaljerade plan, för småbarnsfostran anges bland annat enhetens speciella drag och tyngdpunkter, utgångspunkter för fostran, vården och undervisningen, samt förverkligande av dessa på enheten. (Stakes 2005 s.11) För varje barn görs skilt en individuell plan för småbarnsfostran. Planen görs i samarbete mellan föräldrarna och de professionella på daghemmet. (Hujala et al. 2007 s.72-73, Stakes 2005 s.14)

Syftet med småbarnsfostran är att gynna barnets välbefinnande. Ett välmående barn har bästa möjliga förutsättningar för att växa, lära sig och utvecklas. Ett välmående barn är intresserad av sin omgivning, leker, umgås med andra barn och vuxna, ger sig in på olika aktiviteter, är trygg och lugn. I samband med barnets välbefinnande bör element som barnets hälsa och funktionsförmåga, grundläggande behov, samt respekt och uppmärksamhet lyftas fram. Genom att barnet respekteras och uppmärksammas främjas en sund självkänsla hos barnet. Även barnets sociala färdigheter utvecklas via självkänslan och barnets förmåga att ge sig in på nya aktiviteter. Varaktiga och trygga förhållanden är av stor betydelse för barnets välbefinnande. Genom sina relationer till föräldrarna, fostrare och andra barn upplever barnet tillhörighet. (Stakes 2005 s.19)

Småbarnsfostran kan definieras som växelverkan mellan barn och vuxna i barnets aktiva livsmiljöer. Småbarnsfostran främjar balanserad utveckling, tillväxt och inläring hos barnet. För att kunna skapa en meningsfull helhet för barnet krävs nära samarbete mellan föräldrar och professionella fostrare. Samarbetet kallas även fostringsgemenskap. (Stakes 2005 s.16) Inom småbarnsfostran ses barnet och hela dennes familj som kunder för dagvården. Det är till barnets bästa att barnet har möjlighet till att växa och lära sig i en miljö där föräldrarna känner sitt fostringsuppdrag och där de professionella fostrarna

stöder denna uppfostran genom sitt samarbete. Både föräldrarna och de professionella fostrarna har värdefull kunskap om barnet, och denna kunskap skall fungera som botten för de gemensamma målen och sätten för fostran. (Järvinen et al. 2009 s.118)

2.3 Fostringsgemenskap

Trots att fostringsgemenskap som begrepp är relativt ungt har betydelsen av samarbetet mellan föräldrarna och daghemmet betonats redan tidigare. Detta samarbete har betonats av bland annat Gunilla Ladberg i boken *Daghem och föräldrar* år 1989. Ladberg lyfte bland annat fram betydelsen av föräldrarnas och de professionellas kommunikation och menade att en fungerande kommunikation mellan de vuxna har betydelse för förståelsen av barnets upplevelser, samt föra samman barnets två olika uppväxtmiljöer. Ladberg betonar ärlighet, feedback och öppen interaktion samt uppskattning i samarbetet. Ladberg tar fasta på ämnen som daglig kontakt, föräldrasamtal, samtal om barnets vardag samt betydelsen av olika tillställningar. Ur dessa små utvalda bitar kan man dra direkta paralleller till dagens fostringsgemenskap. (Ladberg 1989 s.11, 42-43, 68-70, 80)

Fostringsgemenskap grundar sig på ömsesidig respekt och samarbetsvilja. Tillit och öppen interaktion utgör grunden för en väl fungerande fostringsgemenskap. Med fostringsgemenskap inom småbarnsfostran avser man föräldrars och den professionella fostrarens gemensamma, medvetna, engagemang i och stöd för barnets fostran, uppväxt, utveckling och inläring. För att detta skall förverkligas förutsätts dialog, ömsesidig tillit, jämlikhet och respekt. (Karila 2006 s.93, Järvinen et al.2009 s.118) Det är viktigt att minnas att fostringsgemenskapen grundar sig på växelverkan och på en gemensam förståelse i olika situationer (Varttua 2006 a).

Inom fostringsgemenskapen strävar man efter att hämta hemmet och daghemmet möjligast nära varandra. Fostringsgemenskap bör ses som ett uppfostringsuppdrag, som delar sig mellan föräldrarna och de professionella på daghemmet. (Karila 2006 s.106, Varttua 2006 b) Utgångspunkten är att personalen på daghemmet ansvarar över barnets fostran och vård på daghemmet och föräldrarna bär ansvaret utanför daghemmet. Det är viktigt att föräldrarna känner att deras barn är trygga och i bra vård på daghemmet, detta kan

behållas genom att berätta för föräldern om barnets dag på daghemmet. Föräldern kan på så sätt indirekt delta i de händelser denne gått miste om under dagen. (Alasuutari 2006 s.85, Varttua 2006 b) En fungerande interaktion ger utrymme för både de professionellas och föräldrarnas synpunkter på barnets utveckling och fostran, samt stöder båda parterna i barnets fostran och skötsel (Karila 2006 s.91).

Interaktionen mellan föräldrar och professionella fostrare är av stor betydelse för barnets utveckling. Interaktionen och samarbetet fungerar som en närmande länk mellan hemmet och daghemmet med syftet att bygga upp en sammanhängande omgivning för barnet, där barnet har möjlighet att utvecklas. (Huhtanen 2004 s.192, Karila 2005 s.285, Karila 2006 s.91, Pramling Samuelsson & Sheridan 1999 s.134, Varttua 2006 b) Tanken är att de två miljöerna skall stärka barnet både fysiskt, psykiskt och socialt (Varttua 2006 b).

Fostringsgemenskap skall ses som en möjlighet att utföra småbarnsfostran med hög kvalitet. Inom fostringsgemenskapen spelar de olika miljöernas **samarbete** stor roll. För att man skall kunna tala om gemenskap mellan föräldrar och de professionella fostrarna krävs samförstånd, information och gemensamma beslut inom fostran och dess mål. Fostringsgemenskap är mer än bara samarbete. (Järvinen et al. 2009 s.118) Enligt Hujala et al. (2007 s.24) påverkas barnets fostran och utveckling av föräldrarnas och de professionella fostrarnas samarbete samt förståelse av det gemensamma uppdraget. Kvaliteten på relationen mellan de olika sociala miljöernas representanter har en direkt påverkan på barnets utveckling, en bra relation garanterar barnet kontinuitet i vardagen. (Hujala et.al 2007 s.24)

Utgångspunkten för fostringsgemenskapen ligger i **barnets behov**, vilket betyder att fostran styrs av det som gagnar barnet. Ett av syften med fostringsgemenskapen är att förena de kunskaper och de erfarenheter som både föräldrarna och de professionella har. Genom att förena föräldrarnas och de professionellas kunskaper om barnet skapar man de bästa möjliga förutsättningarna för att trygga barnets välbefinnande. (Stakes, 2005 s.36, Varttua 2007) Pramling Samuelsson & Sheridan (1999 s.134) talar om att det är föräldrarnas ansvar i huvudsak att fostra sina barn, men att daghemmet skall vara till stöd för föräldrarnas fostran av barnet och barnets utveckling. Författarna menar att

daghemmet har en ”kompletterande funktion till hemmet”. I Lagen om barndagvård (19.1.1973/36) i 1 kap. 2 a § stadgas om daghemmets stödjande och kompletterande roll till hemmet.

Både de professionella fostrarna och föräldrarna spelar en viktig roll i fostringsgemenskapen. I denna gemenskap är föräldrarna och de professionella fostrarna **likvärdiga** och värdefulla, eftersom båda parterna bär på specifik och värdefull kännedom om barnet, trots att grunden för kunnande är olika. (Alasuutari 2006 s.84, Hujala et al.2007. s.65, Karila 2006 s.93, Varttua 2006 a) Föräldrarna bär både ansvaret över och har i första hand rättigheten att fostra sina barn. Utgångspunkten är att föräldrarna känner barnet bäst. De professionella i sin tur stödjer sig på sitt yrkesmässiga kunnande. (Hujala et al.2007 s.67, 117, Stakes 2005 s.36, Varttua 2007)

Det ligger på de professionellas ansvar att hämta fostringsgemenskapen till familjenivån, och på samma gång till småbarnsfostran (Stakes 2005 s.36). Fostringsgemenskapen påbörjas redan under den första dagen då ett barn kommer till daghemmet och fördjupas i framtiden genom de professionellas och föräldrarnas **dagliga möten**. Ett av syften för fostringsgemenskapen är att utveckla former och mönster för samarbete med föräldrarna. Ett exempel på detta är fostringsdiskussioner som ordnas tillsammans med föräldrarna. (Stakes 2005 s.36, Varttua 2007)

Till den professionellas uppgifter hör att föra vidare information om barnet till föräldern på ett respektfullt sätt i vardagliga möten. Genom att förmedla information till och diskutera med föräldern på ett respektfullt sätt försäkras den professionella att förälderns tankar och lösningsförslag blir hörda. Utgående ifrån förälderns och den professionellas människosyn och syn på barnet utvecklas en gemensam förståelse för uppfostran, målsättningar, värden och metoder. (Varttua 2006 a)

Fostringsdiskussioner kan ses som en förutsättning för uppkomsten av fostringsgemenskap (Karila 2005 s.286). Fostringsdiskussioner är en viktig del av samarbetet. Fostringsdiskussioner är möten mellan föräldrar och personal, där barnet är i fokus. Syftet är att utveckla en gemensam linje för att på bästa möjliga sätt stöda barnets utveckling och lärande. Även om samverkan inte skulle nås med alla föräldrar, skall den professionella

inte känna sig misslyckad, alla föräldrars livssituation ger inte möjlighet till att delta i alla daghemmets verksamheter. (Pramling Samuelsson & Sheridan 1999 s.135-136) I fostringsdiskussioner finns det utrymme för vidare utveckling och möjligheter för att nå ett djup inom fostringsgemenskapen (Karila 2006 s.107).

Enligt Pramling Samuelsson & Sheridan (1999 s.135-136) sker utbyte av information mellan föräldrarna och personalen i de dagliga mötena och i den dagliga samvaron. Den dagliga samvaron spelar ofta en viktigare roll i samarbetet mellan föräldrarna och personalen, än vad strukturerade möten gör. De dagliga mötena och samtalen, ger utrymme för ömsesidighet, delaktighet och utrymme för att förtroende skall kunna utvecklas. Grunden för ett varaktigt samarbete ligger i ömsesidig respekt och i en god, respektfull, relation. Karila (2005 s.288) i sin tur menar, att de dagliga mötena sällan ger möjlighet till djupa diskussioner om barnet, och därför poängterar hon betydelsen av fostringsdiskussioner. Karila menar, att diskussionerna i de dagliga mötena ofta begränsas av oroliga situationer, barns eller andra föräldrars närvaro samt ytliga informationsbyten i form av diskussion kring barnets vardag på daghemmet.

Den professionellas kunskande spelar en viktig roll inom fostringsgemenskapen. Den professionellas sätt att hämta fram sina kunskaper, sin vetskap och sina förmågor till både föräldern och barnet spelar en stor roll. Den professionella fostraren har även en viktig roll i samspelet med föräldrarna. Det är viktigt att föräldern blir hörd och att föräldrarnas speciella och värdefulla kunskaper om barnet tas emot, diskuteras och värderas i samspelet med den professionella. (Varttua 2006 a)

Ett viktigt syfte med fostringsgemenskap är att kunna i ett så tidigt skede som möjligt känna igen eventuella situationer där ett barn kunde behöva speciellt stöd i sin fostran, utveckling och inläring. I ett sådant fall skall de professionella och föräldrarna tillsammans skapa en strategi för att på bästa möjliga sätt stöda barnet. (Huhtanen 2004 s.196, 204, Stakes 2005 s.36) Det är viktigt att den (fostrings) gemenskap som utvecklats mellan föräldrarna och de professionella också kan tillämpas i problemsituationer (Stakes 2005 s.36).

Det är viktigt för föräldern att få uttrycka sina tankar om barnet, eftersom föräldern känner barnet bäst. Det är speciellt viktigt att den professionella fostraren lyssnar på vad föräldern har att säga, och tillämpar föräldrarnas tankar i daghemmets vardag. Genom att en kontinuerlig och respektfull dialog utvecklas mellan de professionella och föräldern blir det möjligt att ta till tals både vardagliga men också problematiska situationer. (Varttua 2006 b) Fostringsgemenskap förutsätter en fungerande, ständig och bunden interaktion mellan de professionella fostrarna och föräldrarna. Erfarenheten av att bli hörd och ömsesidig respekt ses som grundläggande element för att en ömsesidig förståelse skall uppnås. (Karila 2006 s.94) Det är viktigt att den professionella fostraren reflekterar över sina individuella handlanden och sin insats i större sammanhang (Varttua 2006 a).

2.4 Centrala begrepp inom fostringsgemenskapen

Tillit har sin grund i principerna för hörandet och respekt. För att ett tillitsfullt förhållande mellan föräldrarna och de professionella skall kunna utvecklas krävs tid, möten och dialog. Denna tid varierar från person till person. Tilliten formar sig genom möten, positiva erfarenheter av samarbete och genom att arbetssätt blir bekanta. De professionellas och barnets förhållande har betydelse för de flesta föräldrars tillit mot de professionella. De professionellas sensitiva förhållningssätt till barnet är grunden för föräldrarnas tillit och säkerhetskänsla över barnets goda vård. De professionellas sätt att förmedla sin kunskap, sina tankar och känslor om barnet till föräldrarna har betydelse för tillitens utveckling. (Alasuutari 2006 s.85, Karila 2006 s. 99, 104, 101, Kaskela & Kekkonen 2007 s.36)

Tillit bygger på föräldrarnas möjlighet att påverka i barnets vård, fostran och lärande. Ju mer man inom dagvården kan lyssna på och ta i hänsyn föräldrarnas tankar, önskemål och uppfattningar om fostran, desto mer känner föräldrarna sig delaktiga i barnets uppväxt och utveckling. En daglig dialog mellan fostraren och föräldrarna, över ärenden som berör barnet, utgör grunden för tillit och ger möjlighet till en gemensam förståelse över barnet. Ett av de centrala målen för fostringsgemenskap är att kunna skapa en tillitsfull atmosfär för all typ av dialog som förs mellan fostraren och föräldrarna. (Kaskela

& Kekkonen 2007 s.36) Genom att bli hörd i dagliga möten och situationer vågar föräldern gå in i en delaktig gemenskap (Karila 2006 s.99).

Enligt Kaskela & Kekkonen (2007 s.38) grundar sig **dialog** på kunskapen om att kunna lyssna på den andra. En riktig dialog kan födas endast i en jämlik och hörande relation. Dialogen har utrymme för alla parternas tankar och åsikter där ingendera parterers kunskaper eller åsikter ges ett högre värde. Utöver principerna för hörandet och respekt bör dialogen rymma olika åsikter, öppenhet och ärlighet. Dialog är en form av diskussion där det finns ett centrum och där parterna inte väljer sidor. Dialogen utgörs av parternas förmåga att fungera, tala och tänka tillsammans. (Kaskela & Kekkonen 2007 s.38)

Enligt Järvinen et al. (2009 s.119) bygger fostringsgemenskap på dialog dvs. jämlik interaktion. Dialogen består av aktiv, bunden, ömsesidig, respektfull, öppen och uppriktig kommunikation som sker mellan två eller flera deltagare. Som bäst ger dialogen utrymme för inläring och ändringar i både attityder och åsikter. En lyckad dialog kräver tillit och strävan till samförstånd. Dialog ger utrymme för att möta meningsskiljaktigheter och möjlighet till att undersöka motpartens synsätt. Dialogen består av många element (tal, språk, gester, miner, tonfall, beröring och budskap från omgivningen). Dialogen skall alltid vara rättvis, öppen, ärlig, pålitlig och uppriktig. Dialogen kräver även aktivt och lugnt deltagande. (Järvinen et al. 2009 s.119)

Respekt grundar sig på att en individ både värderas och accepteras av en annan individ utan villkor. En respektfull attityd har grunden i respektfulla tankar, vilka i sin tur leder till respektfullt beteende. Öppenhet och ett positivt förhållningssätt leder till att individen får en känsla av att vara respekterad och värderad. Brist på respekt kan yttra sig som handlingar eller i diskussion. (Kaskela & Kekkonen 2007 s.34)

Dagvården grundar sig på **samarbete** mellan de professionella och föräldrarna. Detta samarbete skall grunda sig på en fungerande och respektfull **interaktion** som grundar sig på viljan att förstå den andra och på bra kommunikationsförmåga. (Hujala et al. 2007 s.116, Karila 2006 s.96) Eftersom god interaktionsförmåga ofta kräver övning och självkännedom är det viktigt att den professionella med jämna mellanrum stannar upp och reflekterar över sina egna handlingar. Reflektionerna över det egna arbetet, och kri-

tisk granskning av de egna handlingsmodellerna kan ses som en del av den professionella utvecklingen. (Karila 2006 s.96) Målet med samarbetet mellan föräldrarna och daghemmet är att nå en likhet mellan hemmets och daghemmets fostringsmetoder. För att kunna göra detta möjligt bör parterna veta vad den andra tänker, önskar och förväntar sig. Till detta behövs en öppen, ärlig, respektfull och konfidentiell kommunikation. I en fungerande och respektfull interaktion kan även svåra ärenden tas till tals på ett professionellt men klart sätt. (Järvinen et al. 2009 s.164)

Tillfällen för respektfullt bemötande finns i vardagen. Tillfällen som dagliga diskussioner, familjediskussioner, föräldramöten, gemensamma utfärder och fester, olika evenemang och föräldraföreningsverksamhet är naturliga tillfällen för ett respektfullt bemötande. Interaktionen kan stödas via bl.a. månadsbrev, resehäften, och andra skriftliga meddelanden. För att föräldrarna skall kunna bli respektfullt bemötta bör den professionella fostraren visa intresse i att lyssna, stöda, handleda och ge råd. Den professionella fostraren bör även ha möjlighet att erbjuda samarbete på ett respektfullt sätt, som en jämlik samarbetspartner. (Järvinen et al. 2009 s.164) I diskussioner föräldrar och de professionella fostrarna emellan, i samband med den individuella planen för småbarnsfost-
ran, finns utrymme och möjlighet för att både stärka och utveckla känslan av gemenskap (Karila 2006 s.104).

Genom att lyssna kan man lära sig respektera, förstå och acceptera en annan människa. Respekt lättar uppkomsten av interaktion. I en respektfull interaktion kan man ta upp saker till tals utan att behöva dölja eller låtsas. Genom att diskutera öppet och ärligt, visar man den andra respekt. (Kaskela & Kekkonen 2007 s.34)

Att både **lyssna** och **att bli hörd** är centrala delar av en dialog. Att kunna lyssna på den andra är inte bara en talang, utan också en relation till den andra människan. I en hörande relation lyssnar man på den andra människans tankar och tal. Det handlar om att den andra lyssnar med inlevelse och fokus, och är närvarande i stunden. Detta upplevs av den andra parten som äkta intresse, empati och ärlighet. (Kaskela & Kekkonen 2007 s.32)

För att hörandet skall lyckas, måste stämningen vara trygg och positiv. Kritik, föreläsning, anklagelse, antaganden eller predikan får inte uppstå. Ansvar för att skapa en trygg och positiv stämning ligger hos lyssnaren. Denne måste både kunna och våga ta emot det som sägs och klara av att hantera sina egna känslor, för att undvika konfliktsituationer. Att bli hörd är alltid en enande erfarenhet, och därför också en central princip inom fostringsgemenskapen. (Kaskela & Kekkonen 2007 s.32)

2.5 Delaktighet

I detta avsnitt kommer jag att presentera teorier kring begreppet delaktighet. Delaktighet som begrepp har en stark koppling till handikappområdet, vilket har påverkat och avgränsat mitt val av teorier inom ämnet. Jag har även gjort ett medvetet val i att endast nämna kort de två övergripande internationella dokumenten om delaktighet, även om de är av stor betydelse i definierandet av delaktighet.

Man kan närma sig delaktighetsbegreppet på många olika sätt. I Svenska Akademiens ordlista (2006 s.139) definieras delaktighet som *att ha del i något*. Enligt Molin (2004 s.61) kan delaktighet definieras som en egenskap hos en individ samt som ett resultat av en samspelsprocess. Delaktighet kan även förklaras som aktiv medverkan och medansvar. I denna definition ligger tyngden på medverkan, vilket i detta sammanhang betyder att delaktighet förutsätter en interaktion mellan minst två olika individer. Genom att definiera delaktighet som ett samspel mellan individen och dennes sociala och fysiska omgivning får man en mer heltäckande definition på begreppet (Molin 2004 s.79). Delaktighet kan även definieras som en känsla av samhörighet och som gemensamt ansvar över något (Mallander & Tideman 2004 s.11). Delaktighet innehåller både aktiva och passiva dimensioner. Delaktighet kan vara både ett aktivt deltagande i något, men också ett passivt besittande av något, till exempel kunskap. (Molin 2004 s.74)

Trondman (2003) beskriver en individs känsla av delaktighet som en känsla av att vara *en del av en akt*. Trondman fortsätter med att förklara att det inte kan finnas förutsättningar för delaktighet utan tillhörighet, och därför måste man enligt honom *höra till* för att *bli till*. Författaren lyfter fram förhållandet mellan delaktighet, tillhörighet och infly-

tande genom att hävda att genom samma metod som man strävar till att skapa delaktighet måste man kunna skapa förutsättningar för både tillhörighet och inflytande, eftersom delaktighet till stor utsträckning handlar om tillhörighet och inflytande. Författaren definierar delaktighet även som möjligheter att själv påverka sina villkor och sin situation i sin vardag. (Trondman 2003 s. s.92, 117, 151, 167, 183) Gustavsson (2008 s.24-25) definierar delaktigheten som den begreppsliga motbilden till utanförskap. Författaren menar att delaktighet, som många andra nya begrepp, vuxit fram i och med att nya sociala problem har konstruerats i vårt samhälle (Gustavsson 2008 s.24-25).

Delaktighet definieras i två övergripande internationella dokument. Dessa dokument är FN:s standardregler och Världshälsoorganisationens (WHO) klassifikationssystem ICF. I ICF definieras delaktighet som "En individs engagemang i livssituationer i förhållande till hälsoförhållanden, kroppsfunktioner, och kroppens struktur, aktiviteter och faktorer i omgivningen". I denna definition definieras delaktighet utgående ifrån individens och engagemang i livssituationer. Med engagemang menas, enligt ICF:s definition, delta-gande eller förmågan att ta del av något, att vara inkluderad, accepterad, upptagen inom ett livsområde och att ha tillgång till foderade resurser. ICF:s definition innehåller även aspekten av den subjektiva erfarenheten av engagemang. (Molin 2004 s.65-66)

I FN:s standardregler definieras delaktighet och jämlikhet som mänskliga rättigheter. Den övergripande tanken i FN:s standardregler är att delaktighet för människor med funktionshinder bäst kan nås "genom att göra olika miljöer tillgängliga". I denna tanke ingår ett starkt medborgarperspektiv. (Molin 2004 s.66)

Molin (2004 s.77-78) talar om interna och externa **förutsättningar för delaktighet**. Molin beskriver de interna förutsättningarna som individuella faktorer som påverkar på individens kapacitet, samt vilja att delta i något. Interna förutsättningar rör sig på mikro nivån och förutsätter handling från individens sida. Med de externa förutsättningarna för delaktighet menar Molin faktorer som påverkar en individs möjligheter att delta. Dessa förutsättningar rör sig på meso- och makronivå och kräver handlingar från både individen och omgivningen. (Molin 2004 s.77-78)

Både **engagemang och aktivitet** spelar viktiga roller inom delaktighetsbegreppet. Molin menar att i många fall av engagemang, behöver individen inte direkt vara aktiv i en handling. Exempelvis kan en individ ha tillgång till resurser, känna sig accepterad och ta del av något utan att egentligen behöva vara engagerad eller aktiv i situationen. Individen kan vara aktiv i en handling på ett sätt som inte går att märka utåt, som ett exempel på detta kunde vara tankeverksamhet. Med detta avses att även om en människa inte gör en synligt aktiv handling kan människan ändå vara engagerad i situationen. (Molin 2004 s.68, 77)

Molin (2004 s.68) definierar aktivitet som genomförande av en uppgift eller en handling. Denna aktivitet kan utföras med olika grad av engagemang. I detta sammanhang handlar engagemang om hur människan utför aktiviteten och på vilket sätt genomförandet av aktiviteten kan kännetecknas. (Molin 2004 s.68)

Enligt Molin (2004 s.69) behöver delaktighet inte alltid innefatta en direkt handling. Molin menar att individen kan känna sig delaktig i ett sammanhang utan att direkt vara engagerad eller aktiv i situationen. Även omgivningen kan uppleva individen delaktig utan att individen är direkt engagerad eller aktiv i situationen. (Molin 2004 s.69)

Molin (2004) delar in tillhörigheten i formell och informell tillhörighet. Formell tillhörighet kan anses vara den grundläggande formen av delaktighet. Den formella tillhörigheten avgränsas till ett specifikt tillfälle och för en viss tid. Den formella tillhörigheten innehåller alltid en aspekt av deltagande. Molin förklarar begreppet deltagande utgående ifrån att delaktighet ofta definieras som aktivt deltagande i samhällslivet, enligt Molin betyder detta att deltagandet representerar den formella tillhörigheten och deltagande i en aktivitet. Utgående ifrån denna definition på delaktighet drar Molin slutsatsen att deltagande utgör en slags minimal delaktighet. (Molin 2004 s.69-71)

Enligt Molin (2004 s.70-71) säger den formella tillhörigheten ingenting om huruvida individen är accepterad i ett sammanhang. Den informella tillhörigheten innehåller en subjektiv upplevelse av tillhörighet till ett sammanhang eller en känsla av att vara accepterad. Den informella tillskrivs dagligen i det vardagliga samspelet med andra indi-

vider. Den informella delaktigheten handlar om delaktighet mellan individer på samma nivå, alltså delaktighet mellan likar. (Molin 2004 s.70-71)

Med **maximal delaktighet** menas graden av samspel mellan en individ och dennes omgivning. Detta samspel bör kännetecknas av accepterande och ömsesidighet. Även en känsla av tillhörighet bör ingå för att kriterierna för maximal delaktighet skall kunna uppfyllas. **Interaktion** spelar en stor roll då man talar om maximal delaktighet. Med interaktion menas i detta fall en social interaktion, ett socialt sammanhang, som genomsyras av ömsesidighet. Denna ömsesidighet förutsätter handlingar från både individen själv och dennes sociala omgivning. Med detta menas att även om en människa deltar i en aktivitet eller en situation, men utan samspel med sin omgivning uppfylls kriterierna endast för **minimal delaktighet**. Deltagande är en nödvändig del av delaktighet, men räcker inte ensam till att maximal delaktighet skall nås. (Molin 2004 s.74-75)

3 METOD

I detta avsnitt kommer jag att kort redogöra för min datainsamlingsmetod och beskriva kort analysmetoden jag kommer att använda. Den första delen består av teori kring den kvalitativa datainsamlingsmetoden, i det andra avsnittet presenteras temaintervjun som metod, därefter redogör jag kort för innehållsanalysen och till sist kommer jag att presentera teman för intervjuerna.

3.1 Kvalitativ datainsamlingsmetod

Syftet med kvalitativa studier är att få en förståelse för olika faktorer och individers upplevelser (Holme & Solvang 1997 s.94, Jacobsen 2007 s.47, Larsson 2005 s.92). I kvalitativa studier strävar man till att ge en så bred bild som möjligt av de faktorer som studeras (Holme & Solvang 1997 s.94). Den kvalitativa metoden kännetecknas av en närhet till den som undersöks. Med detta menas, att forskaren och den undersökta har ett subjekt- subjekt förhållande. I en kvalitativ undersökning skapas en typ av närhet mellan forskaren och den undersökta, undersökningen sker ansikte mot ansikte. Dessutom

sätter forskaren sig in i den undersöktas situation, och ser situationen ur den undersöktas perspektiv. Målet är att undersökaren skall ha möjlighet att studera fenomenet inifrån, vilket leder till ett djup och fullständig förståelse av fenomenet/situationen. Med detta menas att undersökaren får vetskap om individens subjektiva upplevelser och beskrivningar, dvs. får förståelse för hur respondenten upplevt t.ex. en viss situation. (Holme & Solvang 1997 s.92, Larsson 2005 s.92, Jacobsen 2007 s.50) Då en kvalitativ undersökning utförs bör forskaren vara medveten om både sin påverkan (intervjuareffekt) på den undersökta, men även om möjliga förbestämda förväntningar och möjligheten till fel-tolkningar av situationen och materialet. (Holme & Solvang 1997 s.94, Jacobsen 2007 s.101, 117)

De kvalitativa datainsamlingsmetoderna kännetecknas av öppenhet, och skall huvudsakligen vara induktiva. Med induktivt förhållningssätt till datainsamling menas, att undersökaren strävar till att samla in sitt material på ett så öppet sätt som möjligt och strävar till att i en så liten grad som möjligt påverka materialet. (Jacobsen 2007 s. 49, 140) Då man talar om kvalitativa forskningsmetoder tas ofta fram både forskarens induktiva förhållningssätt och forskarens hermeneutiska syn. Carlsson (1996 s.15-16) definierar hermeneutiken som tolknings lära. Med detta menar han att en forskare som har ett hermeneutiskt synsätt inte endast försöker registrera ett visst beteende eller tankesätt, utan försöker få förståelse för vad fenomenet betyder för den som undersöks. Larsson (2005 s.93) lyfter fram det fenomenologiska perspektivet inom den kvalitativa forskningen. Författaren beskriver det fenomenologiska perspektivet som fokusering på exakta beskrivningar av den intervjuades upplevelse- och livsvärld. Författaren menar att undersökarens förkunskaper och personliga inblandning bör tonas ner inom detta perspektiv. (Larsson 2005 s.93)

3.2 Temaintervju

Examensarbetets empiriska del består av en kvalitativ undersökning om de professionella fostrarnas upplevelser av delaktighet inom fostringsgemenskapen samt om ordnande av fostringsgemenskap i daghemmet där de jobbar. Intervjuerna utfördes genom temaintervjuer, som skedde genom ett personligt möte mellan mig och respondenterna. Min

önskan var att få så djupgående vetskap som möjligt om personalens upplevelser om förverkligandet av fostringsgemenskapen samt personalens upplevelser av delaktighet inom fostringsgemenskapen. Jag valde temaintervjuer som min forskningsmetod på grund av de möjligheter till öppenhet, närhet och dialog som metoden ger.

Enligt Carlsson (1996 s.25) har man som intervjuare möjlighet att via kvalitativa intervjuer studera ”djupet” istället för ”bredden” inom ett ämne. I en kvalitativ intervju ligger fokuset på endast några betydelsefulla punkter och undersökaren strävar till att få ett djup på dessa. Kännetecknande för de kvalitativa intervjuerna är att de ofta är flexibla och ostrukturerade, och situationerna påminner om ett vardagligt samtal mellan två personer. (Carlsson 1996 s.25)

Temaintervju är en så kallad halvstrukturerad intervjuform där de teman som intervjun kommer att behandlas är bestämda i förväg, men frågorna har ingen speciell ordning. Frågorna är inte heller specifikt formulerade. Kännetecknande för temaintervjun är att intervjuaren inte ställer specifika frågor som skall besvaras av den intervjuade, utan intervjun styrs av vissa centrala teman, som den intervjuade och intervjuaren samtalar om. Målet med temaintervjun är att få möjligast öppna, och breda inblickar i ämnet, vilket betyder att den intervjuade bör ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter om ämnet. Syftet är att den intervjuade genom temaintervju fritt kan uttrycka de betydelser som något visst ämne eller någon viss händelse har för den intervjuade. Då man utför temaintervjuer ligger intresset på den intervjuades upplevelser och synpunkter. (Hirsjärvi & Hurme 1995 s.36, Hirsjärvi & Hurme 2001 s.28, 44, 48)

3.3 Innehållsanalys

Jag valde att bearbeta data ur den empiriska undersökningen genom innehållsanalys. Med innehållsanalys menas enligt Jacobsen (2007 s.135, 139) en teknik där man delar in data i olika teman eller kategorier. Efter att forskaren delat upp materialet försöker denne hitta samband mellan de olika kategorierna/teman. Tanken är att man genom innehållsanalys skall tolka texten som upplysningar om riktiga förhållanden. För att inne-

hållsanalys skall kunna utföras brukar man ofta gå igenom vissa faser. Dessa faser är enligt Jacobsen (2007 s.139):

1. kategorisering av materialet, materialet delas upp i teman eller problemställningar.
2. kategorierna ”fylls” med innehåll genom att man illustrerar dem med citat.
3. räknar hur ofta ett tema nämns.
4. olika intervjuer jämförs med varandra, man söker efter skillnader och likheter i intervjuerna.
5. man söker förklaringar till skillnaderna.

Enligt Jacobsen (2007 s.139-140) påbörjas en innehållsanalys genom att kategorier som fångar det viktigaste teman i materialet formuleras. Därpå speglas de enskilda intervjuernas data mot de specifika teman som finns i det övriga data. Här blir kategoriseringen av data aktuellt, eftersom undersökaren genom kategoriseringen grupperar data i olika fenomen och teman för att enklare kunna hitta likheter och olikheter i data. Dessa kategorier kommer att innehålla data från fler intervjuer. Enligt Carlsson (1996 s.62) kan innehållsanalys ses som att ”hämta ordning i kaoset”. Utgångspunkten för innehållsanalys är enligt Carlsson att ordna beskrivningar och påståenden som uttrycker samma sak och låta dem bilda en kategori. Hirsjärvi & Hurme (2001 s.172) talar om att forskaren räknar hur ofta ett visst ämne eller ett visst tema tas fram i intervjumaterialet, och utgående ifrån detta kan forskaren dra slutsatser över sitt material. Dessa slutsatser kan presenteras som procent eller genom att uttrycka hur många av de intervjuade som upplevde något på ett visst sätt. (Hirsjärvi & Hurme 2001 s.172)

3.4 Teman för intervju

En intervjuguide är ett redskap som innehåller teman som kommer att behandlas under intervjun. En intervjuguide används ofta i samband med kvalitativa intervjuer. (Ruane 2006 s.176)

Min intervjuguide bestod av följande teman (Se Bilaga 2)

- Hur uppfattar personalen begreppen fostringsgemenskap och delaktighet
- Hur arbetar man för att förverkliga principerna för fostringsgemenskap på daghemmet

- Personalens upplevelser av delaktighet inom fostringsgemenskap
- Personalens erfarenheter av fostringsgemenskap

3.5 Etiska överväganden

Eftersom examensarbetet innehåller en empirisk del, där jag intervjuat respondenterna om deras personliga erfarenheter och upplevelser, aktualiseras forskningsetiken och de krav som bör fyllas för att undersökningen skall vara etiskt godtagbart. Enligt Jacobsen (2007 s.28) bör etiska överväganden genomsyra hela undersökningsprocessen. Här näst kommer jag att redogöra för frivillighetskravet, kravet på anonymitet och konfidentialitet, nyttjandekravet och samtyckeskravet.

Det viktigt att den som deltar i en forskning deltar av **fri vilja**, utan någon typ av direkt eller indirekt press från omgivningen Jacobsen (2007 s.22). Min strävan var att de respondenter som kom att delta i min undersökning valde att delta av fri vilja. Då jag kontaktade daghemmet och presenterade examensarbetets syfte samt önskan om samarbete poängterade jag betydelsen för frivilligt deltagande första gången. Föreståndaren som jag diskuterade med lovade presentera mitt arbete samt syftet för arbetsteamet och fråga efter frivilliga deltagare för intervjun. Efter den första kontakten skickade jag ut ett informationsbrev till daghemmet, där bland annat undersökningens syfte presenterades, samt min önskan om att intervjua de frivilliga professionella fostrarna.

Anonymitet innebär att det skall vara omöjligt att koppla ihop information med enskilda individers identitet. Då man undersöker endast några enheter kan det vara svårt att garantera total anonymitet, i många fall kräver man därför **konfidentialitet**. Med konfidentialitet avses att den informationen som presenteras inte skall innehålla sådana detaljer som kunde leda till att respondenten kunde kännas igen. All sådan typ av detaljerad information skall avlägsnas från rapporten. Sådana detaljer kan vara t.ex. vissa ord eller uttryck (Larsson 2005 s.119) Man kan anonymisera data på tre olika sätt. Dessa är medvetet införande av ”fel data”, avlägsnande av data och låg detaljeringsgrad på data. (Jacobsen 2007 s.25) Eftersom mina respondenter alla jobbar på samma daghem blev denna punkt extremt viktig och utmanande. Under resultatredovisningen och i citat avlägs-

nade jag ord, uttryck samt talesätt som kunde leda till att uttalanden kunde kombineras med specifika respondenter. Jag har lämnat bort daghemmets namn, antalet barn, samt personalens arbetserfarenhet ur min redovisning för att garantera att ingen av respondenterna eller daghemmet kunde kännas igen.

Enligt Jacobsen (2007 s.22-23) är det grundläggande för **informerat samtycke** att den som deltar i en undersökning deltar av fri vilja. Det frivilliga deltagandet skall bygga på att den som blir undersökt är medveten om de risker och möjligheter som deltagandet kan innebära. Jacobsen delar in informerat samtycke i fyra huvudkomponenter; kompetens, frivillighet, fullständig information och förståelse. (Jacobsen 2007 s.22-23)

Med **kompetens** avser Jacobsen (2007 s.22) att den som deltar i en undersökning måste vara kompetent att frivilligt själv bestämma om denne vill delta i en undersökning. Det är viktigt att individen själv har förmågan att överväga de positiva och negativa sidorna som deltagandet i undersökningen kan ha. (Jacobsen 2007 s.22)

Jacobsen (2007 s.22) definierar **frivillighet** som en människas individuellt gjorda beslut om att endera delta eller låta bli att delta i en undersökning. För att kravet för frivilligt deltagande skall fyllas får individens beslut inte påverkas av andra. Risken för dold press är stor, men får inte påverka individens val för att kraven för frivillighet skall fyllas. (Jacobsen 2007 s.22)

Fullständig information och frivillighet kan anses gå hand i hand. För att en individ skall kunna göra beslut över deltagande bör individen ha fullständig information om undersökningens syfte, fördelar och nackdelar, användning av data och så vidare. Detta är omöjligt i praktiken, eftersom fullständig information skulle leda till att individen "dränks i information" och kanske inte minns något av den information som givits. Fullständig information kan även ge konsekvenser på reliabiliteten, eftersom risken för att deltagaren anpassar sina svar och sitt beteende enligt förväntan finns. Istället för fullständig information föredrar man **tillräcklig information**. Tillräcklig information bör innehålla information om undersökningens huvudsyfte och användning av resultaten. Enligt Jacobsen räcker det inte att den som skall undersökas har fått information om un-

dersökningen. Det är extremt viktigt att den som skall undersökas även har förstått den information som givits. (Jacobsen 2007 s.23)

Före själva undersökningen kunde ske lämnade jag in min undersökningsplan till ETIX-Etiska rådet vid Arcada. Efter att planen blivit godkänd skickade jag planen vidare till Helsingfors stads Socialverket. Först efter att jag blev beviljad forskningslov från Socialverket kunde jag kontakta daghemmet, som hade visat intresse för mitt ämne. Före intervjuerna tog plats skickade jag ut ett informationsbrev till daghemmet där jag presenterade mig själv, mitt ämne och arbetets syfte. I informationsbrevet poängterades frivilligt deltagande. Ur informationsbrevet framgick även att intervjuerna skulle ske genom ett personligt möte mellan mig och den intervjuade, samt att intervjuerna skulle ske konfidentiellt och anonymt.

Utmaningen som jag kom att stå inför var att på vilka sätt jag skulle beskydda mina respondents anonymitet, utan att behöva lämna bort allt för mycket information från resultaten. Jacobsen (2007 s.28) hävdar att man i vissa fall kan bryta mot etiska regler, då nyttan är stor. Jacobsen talar även om att i fall en total anonymisering av respondenterna skulle omöjliggöra viss analysering av data kan man spegla **nyttan** mot kostnaden av anonymiseringen och utgående ifrån resultatet böja på de etiska reglerna. Jag valde att anonymisera data genom att lämna bort detaljer och igenkännbar information. Trots att Jacobsen talar om möjligheterna att böja på de etiska reglerna för att nå en större nytta höll jag mig till det jag lovat mina respondenter, dvs. anonymitet och konfidentialitet.

3.6 Genomförandet av den empiriska undersökningen

Med **urval** menas det sätt på vilket man väljer och avgränsar respondenterna från **populationen**. Med population avses alla de enheter som undersökaren är intresserad av att undersöka, dvs. de enheter som har kunskaper och erfarenheter inom det ämne som undersökaren avsett att studera. Urvalet av enheterna skall styras av undersökningens syfte, dvs. urvalet styrs av den information som undersökaren är ute efter. (Jacobsen 2007 s.121-122, 125) I min ursprungliga undersökningsplan hade jag som önskan att få intervjua tre eller fyra av de professionella fostrarna på det specifika daghemmet. Den totala populationen jag kom att intervjua utgjordes av sex professionella fostrare.

Då jag kontaktade daghemmet uttryckte jag min önskan om att få intervjua möjligast många av de sex professionella som arbetar på daghemmet ifråga. Tanken var att de inom personalen skulle få bestämma vilka som deltar i undersökningen. På grund av att de inom personalen själv fick välja ut deltagarna var det viktigt att påpeka att intervjuerna baserade sig på frivilligt deltagande och att ingen därför fick bli tvingad till att delta.

Efter att jag beviljats forskningslov från Socialverket kontaktade jag föreståndaren på daghemmet där jag önskade utföra mina intervjuer. Jag berättade kort om mig själv, om ämnet för examensarbetet samt om syftet. Jag berättade om min önskan om att kunna intervjua möjligast många av personalen. I samband med detta påpekade jag att alla som deltar bör göra det av fri vilja. Jag kom överens med föreståndaren att skicka min intervjuguide och ett följebrev så att hon kunde presentera min undersökning för sin personal och låta de som var intresserade att delta i undersökningen bekanta sig med intervjuguiden.

Då jag kontaktade daghemmet igen fick jag veta att de flesta av personalen var intresserade av att ställa upp. Vi kom överens om dagar då intervjuerna skulle ske, för varje intervju reserverades tid upp till en timme. I genomsnitt tog intervjuerna 20-35 minuter. Varje intervju utfördes genom ett personligt möte mellan mig och respondenten.

Jag kom att intervjua sex frivilliga respondenter. Vilket betydde att jag fick möjligheten att undersöka hela populationen, dvs. alla de professionella fostrarna på daghemmet. Jag hade redan tidigare skickat ut min intervjuguide så att respondenterna kunde bekanta sig med den. I denna intervjuguide fanns fyra övergripande teman presenterade. På intervju tillfället delade jag ut en mer utförlig intervjuguide som innehöll samma övergripande teman, men som nu också innehöll mindre teman/frågor under det övergripande temat. (Se bilaga 2) Före varje intervju presenterade jag intervjuguiden för varje respondent, och berättade att respondenten endera kunde diskutera utgående ifrån stora temat, eller ta stöd av de mindre temana/frågorna. Om respondenten ville göra både och var det också tillåtet.

Innan intervjun började påminde jag respondenterna om att intervjun utförs både anonymt och konfidentiellt, och bad om lov att få banda in intervjun. Alla respondenter fick hitta på ett namn åt sig som jag fick lov att använda mig av under min analys och i min resultatredovisning.

Av respondenterna var fyra barnskötare och två barnträdgårdslärare. För att kunna garantera respondenterna anonymitet har jag valt att inte skriva ut respondenternas ålder, arbetserfarenhet eller daghemmets namn, inte heller antalet barn.

4 RESULTATREDOVISNING

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för den empiriska undersökningens resultat. Jag kommer att presentera mina respondenters svar med hjälp av de namn som respondenterna önskat att bli kallade för. I ett av fallen har jag varit tvungen att byta ut det namn som respondenten valt. Beslutet fattade jag för att bättre kunna försäkra respondentens anonymitet. Respondenterna kommer att gå under namnen Linda, Margaretha, Linnea, Ulla, Tea och Rolle.

Jag kommer att presentera mina respondenters tankar samt illustrera dem genom citat som jag plockat ur intervjuerna som jag haft möjlighet att spela in. Med citat menas enligt Jacobsen (2007 s.173) avsnitt, meningar eller grupper av ord som valts ut ur intervjudata. Användning av citat blir aktuellt, eftersom det inte är möjligt att skriva ut och presentera långa intervjuer i sin helhet. Enligt Holme & Solvang (1997 s.25) kan man illustrera det viktigaste ur en intervju med hjälp av citat. Citaten som jag kommer att använda har jag tagit fram genom att transkribering alla intervjuer. Med transkribering menas enligt Hirsjärvi & Hurme (2001 s.138) att det insamlade informationen renskrivs ordagrant till textform. Transkriberingen kan göras av hela intervjun, dvs. dialogen, eller genom att välja ut det ändamålsenliga, t.ex. endast respondentens tal, eller vissa teman.

De citat som kommer att presenteras har omskrivits i vissa fall från talspråk till skriftspråk för att göra innebörden tydligare. Jag har även varit tvungen att rensa bort ord och

olika ljud för att få citaten mer kompakta, samt för att försäkra mig om att ingen av respondenterna skall bli igenkända utgående ifrån t.ex. talesättet eller dialekt (konfidentialitet).

4.1 De professionella fostrarnas uppfattningar om fostringsgemenskap och delaktighet

Fostringsgemenskapen definierades av fem respondenter som ett samarbete mellan föräldrarna och de professionella fostrarna. Respondenterna menade att parterna inom detta samarbete strävar till att nå ett gemensamt mål, komma varandra till mötes, samt att fostra och stöda tillsammans. Detta samarbete borde även, enligt respondenterna, ha utrymme för åsikter, önskemål, diskussion och deltagande. En av respondenterna upplevde, att det inte gick att definiera begreppet i ord.

Tea lyfte fram fostringsgemenskapen som en del av småbarnsfostran. Hon ansåg att fostringsgemenskap mer och mer poängterats efter att daghemmen börjat göra upp planer för småbarnsfostran. *Tea* förklarar fostringsgemenskapen på följande sätt:

Ja, nå alltså fostringsgemenskap är ett begrepp som egentligen man har börjat mera och mera använda efter att daghemmen började göra en småbarnsplan, en plan för småbarnsfostran, och när man talar om småbarnsfostran så i det sammanhanget börja man också mera och mera poängtera den här fostringsgemenskapen. (...) Med det tänker man då ett samarbete mellan föräldrar och personal och barnen.

Linda förklarade fostringsgemenskapen som ett samarbete mellan föräldrarna och personalen. I detta samarbete finns det, enligt *Linda*, utrymme för åsikter, önskemål och deltagande.

Nå, det är ju det här med föräldrarna, samarbete med föräldrarna. Att man delar, delar på åsikter och föräldrarna får ta del i, del i, eller ha önskemål och...

Linnea förklarade fostringsgemenskapen genom att ta som exempel föräldrasamtalen där barnets fostran diskuteras och där de professionella får vetskap om de principer enligt vilka barnet uppfostras hemma. *Linnea* förklarar fostringsgemenskapen:

Alltså, den där gemenskapen så den innefattar väl gemenskapen med föräldrarna och med personalen. Vi har våra föräldrasamtal och där diskuterar vi ju barnens uppfostran, och lyssnar på hur de uppfostrar och vilka principer de har i hemmet, och försöker då använda samma här i mån om möjlighet. Det går ju inte alltid på samma sätt som hemma med ett eller två barn, och sen i en grupp med XX barn. Men att vi försöker komma föräldrarna till mötes. (...) Vi möts, men vi måste ju också berätta våra principer och våra mål här på dagis, och så får man sen sitta och diskutera tillsammans att hur man gör för att det är ju barnen som skall må bra både hemma och här.

Enligt *Ulla* handlar fostringsgemenskap om harmonierande arbetssätt. *Ulla* menade att både föräldrarna och de professionella på daghemmet i princip ha samma riktlinjer i uppfostran.

Rolle beskrev fostringsgemenskap som ett gemensamt uppdrag, där både de professionella och föräldrarna deltar. *Rolle* lyfte även fram jämlikhet, tillit och respekt som centrala principer.

Delaktighet definierades av respondenterna som en viktig del av fostringsgemenskapen. Tre av respondenterna ansåg att delaktigheten och fostringsgemenskapen tangerade varandra väldigt nära, eller till och med ansåg respondenterna att dessa två begrepp gick in i varandra. Två av respondenterna definierade delaktigheten som att få ta del i något. Dessa definitioner innehöll aspekter av deltagande från föräldrarnas sida. Delaktighet definierades också som en hänsynsfull och hörande relation, där man tar varandras åsikter och känslor i hänsyn, och strävar till att hitta en gemensam linje som båda parterna är tillfreds med. En av respondenterna upplevde att hon inte hittar de rätta orden för att definiera begreppet.

Tea definierade delaktighet på följande sätt:

Det skall då handla om när man talar om fostringsgemenskap och delaktighet är bara ett ord till det här, egentligen samma sak tycker jag, att man delar samma åsikter och har samma principer och har kommit överens om vissa spelregler gällande alla det här barnet har att göra med.

Två av respondenterna definierade delaktigheten utifrån föräldrarnas delaktighet i daghemmets vardag. *Rolle* definierade delaktighet som en möjlighet för föräldrarna att delta i verksamheten. *Linda* upplevde att delaktighet gick in i fostringsgemenskapen, och fortsatte med att förklara delaktighet som deltagande och som föräldrarnas möjlighet till att delta i verksamheten.

Ulla ansåg att delaktighet föds genom samtal och genom att parterna lyssnar på varandra. *Ulla* menade att parterna bör ta varandras åsikter och begränsningar i hänsyn för att känslan av delaktighet skall kunna uppehållas.

Delaktighet är att man för de här samtalen och försöker lyssna på föräldrarna, men samtidigt så måst ju föräldrarna lyssna på oss, för att faktiskt XX olika barn, XX olika föräldrar, att vara alla till lags är inte riktigt lätt. Men att, att man nu inte går hårt fram och säger att såhär gör vi, såhär är det, utan försöka hitta en smidig, eller, lämplig gemensam linje, som alla är tillfreds med.

4.2 Förverkligande av fostringsgemenskapens centrala principer

Tea förklarade att förverkligande av principerna för fostringsgemenskap påbörjas genom att planen för småbarnsfostran utarbetas. I denna plan benas det ut vad fostringsgemenskapen betyder och vad fostringsgemenskap innebär för daghemmet. *Tea* poängterade dock de givna ramar för vad alla daghem bör göra inom fostringsgemenskapen. Enligt *Tea* skrivs allt detta ner i fostringsplanen, som görs skilt för varje barn tillsammans med föräldrarna.

Rolle ansåg att principerna för fostringsgemenskapen förverkligas alla dagar, från och med att barnet tas emot på morgonen. Respondenten beskrev kontakten till föräldrarna som samtal om barnet och trygghet över att kunna diskutera både positiva och negativa saker.

Nå, jag tycker att det är riktigt i alla dagar, att det är inte något i vissa tillfällen, vid föräldramöten och något sådant, utan det är riktigt, jag menar när barnet kommer på morgonen, hur du tar emot barnet

(...) sen att man har den här kontakten till föräldrarna, att man samtalar om barnet, och också kan ibland säga om negativa saker och ställa negativa frågor, och på det viset..

Egenvårdarsystemet lyftes fram under detta tema av respondenterna *Linda, Tea, Linnea och Rolle*. Både Linda och Tea berättade att detta är ett nytt arbetssätt som de tagit i bruk på hösten. Linda lyfte fram egenvårdarsystemet under detta tema, eftersom hon ansåg att egenvårdarsystemet, och speciellt hembesöket som görs före barnet börjar på daghemmet, lägger en trygg grund för samarbetet med föräldrarna. Linda ansåg att den information som de professionella får från besöket och de berättelser som de hör om barnets liv hittills hjälper de professionella att bilda en uppfattning om både föräldrarna och barnet.

... första kontakten med föräldrarna och hemmet är ju då den här hembesöket, som vi försöker göra då före barnet börjar, och där gör vi en kort intervju om, av föräldrarna om.. dom får berätta om sina barn, om deras liv hittills, så, allt sån hänt, vi försöker få en uppfattning om det där barnet, lite, och sen just se lite hemförhållande, och hur barnet är hemma och såhär, så det är nu de där första...

Tea ansåg att eftersom egenvårdarsystemet är ett nytt arbetssätt på deras daghem kan hon inte direkt ännu säga ifall egenvårdarsystemet har påverkat kontakten mellan föräldern och egenvårdaren. *Tea* poängterade dock, att trots att det finns egenvårdarsystem skall alla de professionella ha ansvar över alla barn i gruppen. *Tea* beskrev egenvårdarrollen och dess betydelse som följande:

Tanken är ju den, att egenvårdaren skulle ha en lite djupare insikt i det barnets välmående, eller i hur det barnet mår som den egenvårdaren har liksom hand om. Men, jo, ja hoppas ju det nog faktiskt att det skall leda till det sen att det skall bli en lite djupare kontakt mellan föräldrarna och...

Rolle såg hembesöken som första steget till kontakten med föräldrarna. *Rolle* förklarade vidare, att efter att hembesöket är gjort, och barnet börjar på daghemmet sker kontakten mellan föräldrarna och den professionella alla dagar, i huvudsak via så kallat tambursprat.

... jag tycker det börjar redan då när man gör det där hembesöket, att den där första kontakten som du har med föräldrarna redan, okej via telefonen, att man då kommer överens om att får komma, och sen

när man går hem, jag tycker det börjar redan från den nivån. Det är inte bara det att när du stiger in här från dagis dörren.. (...) nära, att hur nära, jag tycker att det är alla dagar, alla dagar, att just med såhär med lite tamburs prat, och när du hämtar barnet här på morgonen och när du kommer efter ditt barn...

Rolle ansåg att han har en närmare kontakt till de föräldrar vars barn han är egenvårdare för. Rolle upplevde att han känner de föräldrar bättre som han varit på hembesök hos än de andra föräldrarna.

Jag tycker liksom att man har fått med de föräldrar just som man har varit hemma hos så, så tycker jag att man är på något vis närmare, man känner dom bättre, de tycker jag har varit en, de tycker jag har varit bra, det här att man har fått gå hem dit och tagit den där tiden. Att tidigare när dom kom bara här och på hösten var det många föräldrar och många barn, och nya alla, och det var sådär, det blev lite sådär kaotiskt, att nu när det är indelat sådär att de här är mina barn, fast de inte sen här i gruppen är mina och dina, men att man har liksom ansvaret för de där fyra eller fem, och med dem håller man sen då de här samtalen med föräldrarna...

Linnea som inte själv är egenvårdare hade den uppfattningen att egenvårdaren kan samtala på ett annat sätt med föräldrarna i deras hemmamiljö. Linnea upplevde, att hembesöken ger en djupare vetskap om familjen, samt att egenvårdaren kan fungera som en trygg vuxen för både barnet och föräldern efter att barnet börjat på daghemmet.

Jag har förstått på de här som då har gjort de här hembesöken att de är på ett annat sätt som de kan samtala också med föräldrarna när de är hemma än när de är här. För jag har förstått på dem att när de kommer, de är både barn och föräldrar är på hemma miljö, det är mera familjärt, och så berättar de hur de brukar, hur de har gjort... (...) så när ett litet barn kommer hit, så nu är det ju jätte trevligt för mamman och för barnet då att ha en person som då har varit hemma och som man kan ty sig till.

Dagliga diskussioner lyftes fram som den huvudsakliga formen av kontakt mellan personalen och föräldrarna av alla sex respondenter. Den dagliga kontakt kallades även av vissa respondenter för tambursprat, som då huvudsakligen sker alla dagar. Graden av **närhet** i kontakten upplevde två respondenter att är beroende av situationen, och t.ex. hur många barn som kommer och går samtidigt, dvs. hur mycket personalen har möjlighet att sätta sig in på alla föräldrar och barn som är närvarande just då. Människotypen var också en faktor som enligt respondenterna påverkade närheten i kontakten till föräldrarna. Strävan att kunna säga någonting om alla barn trots att situationen kan vara rörig fanns hos två respondenter. Två av respondenterna berättade att de uppmuntrar föräldrarna till att fråga om saker som de förundrar sig över.

Ulla betonade betydelsen av att föräldrarna vågar ställa frågor till personalen och diskutera om saker med dem.

Nå, personligen hoppas jag att den är nära, hur nära, så nära som den nu kan vara, att vi säger alltid att är det nånting de funderar över så ska de inte gå och fundera hemskt länge, utan kom och fråga, och de flesta föräldrar frågar precis ju på eftermiddagen hur har dagen har varit, och då är det inte bara att säga att ätit, sovit och lekt. Att man försöker hitta något lite djupare..

Tea ansåg att kontakten och speciellt graden av närhet i kontakten med föräldrarna varierar mycket från förälder till förälder. *Tea* förklarade, att föräldrarnas behov av kontakt till personalen varierar beroende på människotypen. *Tea* poängterade att det är personalens strävan att möta alla föräldrars behov, trots att det inte alltid lyckats. *Tea* förklarade sin syn på kontakten till föräldrarna:

Nå, vissa föräldrar har du en jätte bra kontakt med, och det är liksom mycket diskussioner dagligen, andra föräldrar väljer själv att ha lite mindre, och det kanske för dem kanske räcker att de får veta en gång i veckan, eller till och med en gång i månaden, då de kommer och hämtar barnet och frågar om allt är okej allt okej och bra, och de behöver inte mera än det. Så finns det dom man har, som man upplever att man skulle vela ha en bättre fostringsgemenskap, eller bättre kontakt med, men av någon orsak inte har lyckats med det, så det finns av alla olika variationer. Att de där vi försöker ju förstås möta alla föräldrars behov och i bland lyckas vi bättre och i bland lyckas vi sämre, det får man helt medge att det inte lyckas i alla fall.

Linnea ansåg att kontakten till 90 % av föräldrarna var mycket bra nära. Hon ansåg att den goda kvaliteten i kontakten mellan föräldrar och personal berodde till en stor del på daghemmets storlek. Respondenten ansåg att både personalen och föräldrarna fritt hade möjlighet att ställa frågor samt diskutera bland annat händelser som barnen berättat om.

Margaretha ansåg att den dagliga kontakten påverkas av både föräldrarnas och personalens personligheter. Med detta menade respondenten, att kontakten påverkas av att hur nära parterna kan släppa varandra, hur bra parterna känner varandra och hur trygg situationen är.

Kontakten med föräldrarna uppehålls genom dagliga möten, ofta på morgonen i tamburen. Denna kontakt handlar mera om åsikts utbyte och muntlig överföring av information. På kvällen då barnet avhämtas handlar kontakten mera om att gå igenom dagens händelser. Utöver de viktiga dagliga mötena uppehåller personalen samarbetet med föräldrarna genom föräldrasamtal, föräldraföreningsverksamhet och informationsförmedlingen som sker via muntliga diskussioner, lappar och ”månadstavlan”.

Utöver föräldramöten och de dagliga möten, tambursamtal och telefonsamtal ordnas **föräldrasamtal** där personalen och föräldrar samtalar om barnet. Föräldrasamtal lyftes fram av alla sex respondenter som en viktig del av samarbetet mellan föräldrarna och personalen. Enligt respondenterna är strävan att under föräldrasamtalen diskutera i lugn och ro med föräldern. Tanken är att föräldrasamtal hålls en eller två gånger om året ca.30 minuter per gång. Ifall det finns behov eller önskan för fler föräldrasamtal ordnas sådana efter behovet. Alla föräldrasamtal dokumenteras.

Tea förklarade föräldrasamtalen i praktiken:

Man har åtminstone ett till två föräldrasamtal med varje barns förälder, eller föräldrar tillsammans, och ett till två gånger kan betyda att man har det på hösten eller på våren, eller sen vid behov också flera om vi själv anser att vi behöver eller om föräldern kommer och ber om att få sitta ner och prata, så gör vi det då extra, flera gånger, men minimum skulle vara en till två gånger med varje familj.

Ulla upplevde föräldrasamtalen som trevliga stunder då föräldrarna och den professionella kan samtala om barnet. Ulla upplevde att dessa är värdefulla tillfällen som uppskattas av föräldrarna. Ulla tyckte att det bästa med samtalen är att få höra om hur barnet är hemma och sedan kunna berätta för föräldrarna hur barnet beter sig på daghemmet. Ulla upplevde att det är roligt att jämföra de uppfattningar som föräldrarna och den professionella har om barnet. Ulla poängterade att det ofta händer att barnet beter sig väldigt olika hemma och på daghemmet eftersom de drar olika roller i olika situationer.

Rolle beskrev föräldrasamtal som ett tillfälle där båda parterna kan lufta tankar och diskutera fostringsprinciper. Under föräldrasamtalen kan parterna diskutera och komma överens om gemensamma linjer, lyssna på varandra och försöka stöda varandra i det

gemensamma uppfostringsuppdraget. Rolle ansåg att de genom föräldrasamtal får värdefull information om barnet eftersom barnets föräldrar känner sitt barn allra bäst.

Linnea och *Tea* ansåg föräldraföreningsverksamheten vara en del av fostringsgemenskapen, med tyngd på föräldrarnas delaktighet och möjlighet till påverkan. Föräldraföreningen sågs som ett viktigt forum för samarbete mellan föräldrar och personal trots att vinklingen var annorlunda. Föräldraföreningen sågs som ett sätt för föräldrarna att stöda daghemmet, och på samma gång vara delaktiga av den omgivningen som barnen vistas i. Gemensamma fester som julfest, vårfest och andra tillställningar dit föräldrarna bjuds in såg två av respondenterna som en viktig del av fostringsgemenskapen. *Linnea* lyfte fram förmedlandet av information som en form av samarbete. *Linnea* berättade att de på daghemmet har en månadstavla på väggen i tamburen, där månadens program är uppskrivet. Utöver månadstavlan delar personalen ut plan för kommande program till föräldrarna.

Tea upplevde att de **centrala principerna för fostringsgemenskapen** uppfylls och fungerar väldigt bra till 80 % i personalens arbete. Respondenten förklarade att både personalen och föräldrar har stunder då fostringsgemenskapen inte fungerar så bra som man skulle önska. *Tea* menade att utgående ifrån den feedback, som de professionella fått från föräldrar och de resultat som de professionella sett i enkäter, har de lyckats bygga upp en bra fostringsgemenskap med de flesta föräldrar. Detta syns också i det att föräldrarna och personalen vågar fråga, samtala och säga till. *Tea* upplevde att personalen och föräldrarna har en öppen dialog. *Tea* ansåg att personalen jobbat med öppenheten i en längre tid redan, eftersom de uppmuntrar föräldrarna till att fråga ifall det är något de funderar över, eller om de tycker att något är konstigt. Enligt respondenten är den feedback och de frågor och önskemål som de får från föräldrarna värdefulla, eftersom personalen då måste kunna ta emot kritiken och utvärdera sig själva och fundera på ifall något skulle kunna göras annorlunda. Strävan är att personalen och föräldrarna har ett fungerande samarbete och en gemensam linje. *Teas* beskrivning av samarbetet:

... att föräldrarna inte skulle vara nånting som är på andra sidan staketet som vi tar liksom sådär som nåja det är klienter som vi måste ha att göra med, utan att de på riktigt skulle vara en del av vårt dagliga arbete. De är liksom våra co- arbetare med det här barnet, istället för att de skulle vara något som vi måste ta hand om sådär också.

Tea ansåg att fostringsgemenskap och dess centrala principer är bekanta och aktuella i arbetsteamet. *Tea* berättade att de har talats mycket om ämnet och att nästan alla ur personalen har gått på skolningar inom ämnet. *Tea* menade också att de flesta i personalen har lång livserfarenhet, vilket *Tea* upplevde som en stor sak.

Tea ansåg att livserfarenhet och erfarenhet inom fältet gav flera möjligheter att fungera på ett respektfullt och öppet sätt som professionell, i samarbetet med föräldrarna. *Tea* upplevde att bemötandet och samarbetet blev enklare samtidigt som erfarenheten växer, eftersom de professionella ofta då sett så många olika familjer och många olika sätt att fungera. *Tea* menade att erfarenheten också ger en bredare insikt i arbetet:

Man har hunnit se hemskt många familjer och jätte många olika lösningar och jätte många olika sätt att vara. Då kanske ditt perspektiv blir lite bredare, att man kan också göra så och man kan också göra såhär och det fungerar, att man behöver inte bara se den där ena rätta vägen, och det gör det lättare att med föräldrarna sen också att komma överens och se hur dom tänker när du lite så att säga ger ifrån av dig själv och din... (...) att våga tro att man kan göra saker på olika sätt, att det kan bli bra ändå.

Linda förklarade fostringsgemenskapen som ett tillitsförhållande och som samarbete med föräldrarna. *Linda* beskrev interaktionen mellan föräldrar och personal som både trygg och öppen.

Ulla fastnade för dialogen, och möjligheten till att föra en öppen dialog med föräldrarna. *Ulla* påpekade betydelsen av att komma ihåg att föräldrarna är experter på sina barn. *Ulla* poängterade betydelsen av att också komma ihåg att personalen har ett annat perspektiv och ofta också längre erfarenhet av barn än vad föräldrarna har. *Ulla* påpekade dessutom vikten av att ta i beaktande båda parternas värdefulla kunskande då man möter en förälder eller diskuterar t.ex. fostran. *Ulla* ville inte använda sig av ordet respekt, men poängterade betydelsen av att både bli tagen på allvar och att ta föräldern på allvar i diskussioner. *Ulla* såg tilliten som en mycket viktig del av samarbetet med föräldrarna, men var av den åsikten att tillit, respekt och öppen interaktion, behöver tid för att utvecklas i relationen mellan föräldrar och personalen.

Rolle upplevde att de centrala principerna för fostringsgemenskap var något som syntes i personalens vardagliga arbete med föräldrarna. Rolle blickade tillbaka i tiden och tyckte att det är bra att man nu både diskuterar och har en nära fostringsgemenskap med föräldrarna. Han jämförde dagens daghem och fostringsgemenskapen med en tidigare tanke om att hämta barnen till daghemmet för att förvara dem där en dag. Rolle talade varmt för öppenheten och samarbetet, samt förmågan att önskemål i hänsyn och strävan till att respektera varandra.

Linnea ansåg att man i en fungerande fostringsgemenskap måste kunna respektera den andras åsikter och ta varandra i hänsyn. Linnea talade om att komma varandra till mötes på ett visst plan. Linnea poängterade möjligheten till att föra en respektfull dialog om saker, även om man inte alltid skulle kunna vara av samma åsikt. Linnea kände att hon som professionell fostrare respekterades av föräldrarna och påpekade att både en respektfull och en tillitsfull relation med föräldrarna kräver tid för att utvecklas. Linnea upplevde att föräldrarna lyssnar på henne och är ofta även tacksamma för det arbete som hon gör. Linnea upplevde att hon bäst kan samtala om barnet med de föräldrar som hon byggt upp en tillitsfull och öppen relation med. Linnea menade att både positiva men också negativa saker måste kunna sägas till föräldrarna. Här poängterade Linnea betydelsen av att veta hur man skall tala med föräldern, så att föräldern inte tar illa upp, på grund av det som den professionella säger.

Margaretha tyckte att de centrala principerna för fostringsgemenskapen syns i de flesta fallen i det vardagliga arbetet med föräldrarna och barnet. Margaretha poängterade också aspekten av att samarbetet med föräldrarna inte alltid är så enkelt.

4.3 De professionella fostrarnas upplevelser av delaktighet i samarbetet med föräldrarna

I diskussionen om likvärdighet med föräldrarna ansåg *Tea* att det finns av både de föräldrar som hon kan uppleva att hon är helt på samma spår med och har en gemensam linje med, men att det också finns sådana som Tea upplevde att hon inte är på samma linje med. I detta fall ansåg Tea att den professionella är tvungen att jobba för att anpas-

sa sig själv, och i vissa fall måste föräldern också tänka lite om. Tea påpekade att utgångspunkten alltid är det som är bäst för barnet, samarbetet sker för barnets bästa. Tea menade också att det finns en variation i insikten om att vad som är bäst för barnet.

Tea upplevde att hon som professionell sällan blir direkt överkörd av föräldrarna i arbetet.

Visst finns det krävande föräldrar som har en väldigt stark åsikt om hur saker och ting skall göras, eller hur deras barn skall bli omskött, och då får vi ta den där diskussionen och sitta ner med dem, och det kanske behövs några diskussioner innan vi kommer till en lösning som på något vis sen...

Tea upplevde att speciellt framför små konflikter frågar föräldrarna råd av personalen. Tea berättade att de professionella gärna delar med sig av små knep och förslag åt föräldrarna och ifall de knep och förslag inte fungerar försöker de tillsammans lösa situationen. Tea beskrev samarbetet med föräldrarna:

Föräldrar är inte liksom bara föräldrar som står bakom en mur, utan dom är din samarbetspartner och för att komma till ett rätt och bra resultat för det där barnet, som är bådas målsättning, så måst man se varandra som samarbetspartner.

Linda och *Ulla* kände sig absolut likvärdiga med föräldrarna i fostringsgemenskapen. *Ulla* poängterade betydelsen av även de små samtalen med föräldrarna.

Rolle upplevde, att då föräldrarna berättar om sitt barn är det viktigt att personalen lyssnar på föräldrarna, och lära sig känna barnet, samt föräldrarnas sätt att fungera med barnet. *Rolle* poängterade betydelsen av att lyssna på föräldrarnas önskemål. Speciellt viktigt upplevde *Rolle* samarbetet och den gemensamma målsättningen dvs. att barnet skall ha det bra och tryggt på daghemmet.

Att när dom ger den där informationen, så att man faktiskt också lyssnar till det, så att jag vill lära känna det där barnet, och vill liksom veta hur barnet fungerar, och hur dom vill ha det, och hur dom jobbar för det, och vad vi liksom skall sen tillsammans jobba för att det där barnet skall ha det bra och tryggt...

Linnea upplevde att hon vågar och kan tala med alla föräldrar om också allvarliga saker. *Linnea* drog en parallell mellan hennes arbetserfarenhet och med sättet som hon samtalar med föräldrarna. *Linnea* upplevde att kontakten till föräldrarna också fungerar därför att ingen av familjerna har det extremt struligt hemma.

Tre av respondenterna såg deras **roll inom fostringsgemenskapen** som samarbetspartners med föräldrarna, även andra roller lyftes fram. *Tea* beskrev sig som en rådgivare, och som en stödjande faktor i uppfostrande. *Tea* berättade att hon gärna ger råd och sitter ner med föräldrarna och diskuterar olika ärenden (föräldrasamtal). *Tea* berättade att hon gärna delar med sig av sina erfarenheter till föräldrarna. *Tea* såg sig dock inte som någon typ av handledare, utan då mera som en trygg människa som barnet kan lita på, en trygg vuxen som inte sviker barnet, en trygg faktor som finns till för barnet och bjuder barnet på olika grejer som t.ex. trygghet, glädje, sång, och kram. *Tea* beskrev den professionellas roll som flexibel och menade att rollen ändrar enligt behovet och familjens livssituation.

..det att med samma familj kan du ha många olika roller under de där åren som de där familjen är i ditt daghem eller det barnet så kan det ju hända att ibland behövs det, ibland behöver man säga till, och ibland behöver man berömma, ibland behöver man dra sig bakåt och bara liksom finnas där, och ibland om familjerna sen hamnar i kriser eller.. så får du faktiskt vara en lyssnande stödfaktor och du får ha många roller nog.

Linda såg sig själv i första hand som en samarbetspartner, som både lyssnar på föräldrarna och vågar uttrycka sin egen åsikt. *Linda* förklarar vidare, att de professionella, i många situationer, får ta rollen som en lyssnare, fast de inte har tid att sätta sig in i situationen och komma med ett svar. *Linda* berättade att på det stora hela kan hon och föräldrarna komma fram till en lösning genom ett fungerande och likvärdigt samarbete.

Linnea beskrev sig som en i teamet. Hon menade att hon gör sitt bästa med alla barn. Som sin styrka nämnde *Linnea* sin mjukhet. *Linnea* berättade att hon är en mjuk person, som samarbetar med föräldrarna, uppfostrar barnen, och är en person som ger mycket kärlek åt barnen, men som inte är den som ser mellan fingrarna. Hon håller gränserna trots att hon är en snäll och kärleksfull person, *Linnea* påpekar att gränserna hämtar tryggheten.

Margaretha såg sig som en samarbetspartner med föräldrarna, och som en som ger utrymme åt föräldrarna att komma med egna tankar och åsikter. *Margaretha* menade att hon gärna tonar ner sin egen roll och ger mer utrymme åt föräldrarna eftersom hon anser att det är föräldrarna som känner barnet allra bäst. *Margaretha* menade, att hon också är den som vill bygga upp kontakt till föräldrarna, ta föräldrarna i hänsyn och åstadkomma en öppen relation med föräldrarna.

Ulla upplevde sin roll inom fostringsgemenskapen som någon typ av ordningsman. Hon beskrev sig själv som en bestämd person som följer de regler som finns. Hon menade att detta också syns i gruppen. *Ulla* ansåg att hon är den som får mycket sagt under möten med föräldrarna.

Respondenten *Rolle* såg sin roll inom fostringsgemenskapen som en viktig länk mellan hemmet, barnet och daghemmet.

Linda upplevde **kontakten till föräldrarna** bra. Hon berättade att det funnits sådana föräldrar med vilka kontakten har strulat till sig. *Linda* menade också att det finns föräldrar man måste gå försiktigt framåt med, ge dem tid att fundera igenom saker och ting, innan man själv tar upp ärendet till diskussion. *Linda* upplevde att föräldrarna mera är som samarbetspartners med de professionella, och att det går att märka en viss typ av öppenhet mellan personalen och föräldrarna.

Rolle upplevde att kontakten till föräldrarna är olika beroende på föräldern. *Rolle* betonas den professionellas ansvar i att förstå föräldrar, och framföra saker på ett sätt som är passande för respektive förälder. *Rolle* poängterade betydelsen av att kunna vara fin-känslig då det behövs. *Rolle* upplevde att talangen som behövs för att kunna förstå och hantera föräldrar, är något som utvecklats med tiden och för honom krävt flera år i anspråk. *Rolle* upplevde att det är viktigt att minnas att föräldrarna och de professionella arbetar mot ett gemensamt mål.

... sen att man lär sig lite att hantera den där människan ren, att om det är någon som är jätte känslig så man kan inte riktigt vet du vara sådär att bara kasta ut nånting, utan man måst lite vara sådär fin-känslig och lite pröva sig fram, så att det där målet är ändå att man kommer fram till det där målet...

Linnea upplevde att den professionella måste känna föräldrarna så bra, att hon vet att på vilket sätt det är bäst att ta saker till tals med olika föräldrar. *Linnea* upplevde ärlighet viktigt i samarbetet. *Linnea* poängterade betydelsen av att föräldrarna också får höra negativa saker om sitt barn om det finns orsak till det. *Linnea* talade om att den professionella inte skall bygga upp luftslott om barnet för föräldrar genom att lämna bort de svåra eller de negativa sakerna.

Margaretha upplevde att hon är på samma linje med de flesta föräldrarna. *Margaretha* menade att det ibland kan kännas som om föräldrarna inte uppskattar eller förstår henne, emedan andra föräldrar varmt uppskattar det arbete som görs på daghemmet. *Margaretha* poängterade också att kontakten är varierande beroende på föräldern och situationen. *Margaretha* upplevde att kontakten blir jobbig när det handlar om föräldrar som gärna lyssnar på vad som sägs om deras barn, men som inte själv ger respons i diskussionen. *Margaretha* upplevde att det är jobbigt att föra en monolog, då föräldrarna tar rollen som aktiva lyssnare. *Margaretha* skulle önska mera dialog med dessa föräldrar. *Margaretha* upplevde att en del föräldrar vill att personalen skall hålla monolog för dem, emedan andra vill hålla monolog för personalen. *Margaretha* upplevde båda typerna av monolog som jobbig. Utöver de båda typerna av monolog tog *Margaretha* upp aspekten av bra dialog och konstaterade att till stor del handlar kontakten om ömsesidig dialog

Ulla upplevde att på det stora hela är kontakten till föräldrarna bra, även om kontakten kan växla enligt omständigheterna och tiden man känt varandra. *Ulla* beskrev kontakten till föräldrarna som en vardaglig grej.

Respondenterna *Tea*, *Linda*, *Rolle* och *Ulla* ansåg att **samarbetet med föräldrarna** genomsyras av tillit, jämlikhet, respekt och dialog.

Linda ansåg att egenvårdarsystemet bidragit till att tilliten har byggts upp snabbare mellan egenvårdaren och föräldrarna. *Linda* betonar vikten av den bekanta vuxna.

Jag upplever den nog som, som just via de här, de här hembesöken, så har det blivit snabbare, den här tilliten, än då tidigare när dom hamna ju ta kontakt med fler olika i personalen också, och vi hamna och ta med fler föräldrar...

Ulla upplevde att hon inte kan peka ut något av begreppen (tillit, jämlikhet, respekt och dialog) som inte skulle uppfyllas i samarbetet med föräldrarna. *Ulla* menade dock att kontakten till föräldrarna är olika beroende på föräldern.

Rolle förklarade att tillit, jämlikhet, respekt och dialog inte är självklara saker, utan något som kräver tid för att utvecklas och som den professionella måste förtjäna:

... att nu upplever jag så att man känner sig viktig, att det inte är sådär att nåja, man nu hämtar hit och det är självklara saker, utan, nu tycker jag att det är, att man måst förtjäna det, ska vi säga på det viset, man måst tjäna den där respekten också, och tilliten och jämlikheten, att det är inte nånting som förstås är självklart...

Rolle poängterade ännu, att speciellt då samarbetet just börjat med nya föräldrar skall tilliten till varandra byggas helt från noll. *Rolle* menade att sättet på vilken de professionella bemöter föräldrarna spelar en stor roll i denna utveckling. *Rolle* menade att de professionella inte skall presentera sig som allvetande åt föräldrarna, utan betona samarbete och stöd för varandra i fostran. *Linnea* poängterade betydelsen av att vara ärlig mot föräldern, och våga tala öppet med föräldrarna. *Linnea* påpekade att sättet på vilket den professionella talar till föräldrarna påverkas av hur bra denne känner föräldern.

Margaretha upplevde tillit, jämlikhet, respekt och dialog i de flesta fallen av samarbete med föräldrarna. *Margaretha* menade att man i speciella situationer ofta ser om det finns extra mycket av dessa i samarbetet, eller om någon bit fungerar mindre bra. *Margaretha* upplevde att samarbetet med föräldrarna fungerar bra i de flesta fallen, och att de samarbetar för ett gemensamt mål. *Margaretha* ansåg också att föräldrars delaktighet i daghemmet kunde vara större.

4.4 Erfarenheter av fostringsgemenskap

Tea såg som ett exempel på fungerande fostringsgemenskap ett lyckat föräldrasamtal. *Tea* berättar att hon upplever sig särskilt nöjd då föräldrasamtalet lyckas, då situationen förväntas vara av svårare karaktär. Detta kan vara fallet om hon till exempel har något negativt som skall tas upp under diskussionen. *Tea* berättade vidare, att speciellt då den professionella har bett att få träffa föräldrarna kommer föräldrarna ofta till träffen färdiga att försvara sig eller sitt barns beteende. *Tea* berättade att det är speciellt krävande för henne som professionell att hålla sin roll, och inte själv falla in i försvarsposition under samtalet.

Att sen komma till kärnan och kunna hålla där sin professionella roll och lugnt och samsat dra igenom ett samtal och uppleva att efter det där samtalet att båda är jätte nöjda över att vi på riktigt ha liksom kunna komma någonvart, att de har förstått min poäng och jag har förstått deras poäng och vi har kanske gjort upp någon plan, vi har kommit till något konkret. Att såhär gör vi nu, såhär gör ni hemma, och såhär gör vi här, och att båda förbinder sig till att liksom på något vis, vi har konstaterat då att de här barnet måste ändra på något beteende...

Känsla av framgång kommer också då den professionella ser att planen, som de gjort upp med föräldrarna, fungerar, att barnet har förbättrat på sitt beteende. *Tea* fortsatte beskrivningen:

Sen när jag faktiskt ser att det håller efter det också, och när vi kanske tar ett samtal senare, att det skett en förändring och det där barnet har fått den modellen, eller att det som de gjort hemma har hjälpt, där kan man ju känna sig sådär extra nöjd att, nu var vi liksom på rätt spår och vi gjorde rätt saker, att jag fick föräldrarna med och förstå att detta måst på något vis brytas det här mönstret, och det där såna situationer är jätte fina.

Ett annat exempel som *Tea* tog upp var en situation då en rasande arg förälder dyker upp helt oförväntat. I denna situation är de professionella tvungna att komma ihåg sin roll, och inte låta försvarsmekanismen slå på. Att kunna håll sig lugn och att visa förståelse för varför föräldern är ledsen, och att lova att reda ut situationen och återkomma senare, är det rätta tillvägagångssättet. *Tea* menade att när man har klarat av situationen och fått den arga föräldern att lugna ner sig kan hon känna att hon lyckats. *Tea* lyfte fram detta som ett exempel både på grund av det konkreta lyckande, men också på

grund av att den professionella har lyssnat på föräldrarnas åsikt och fört en dialog. De har kommit till en gemensam lösning och framför allt har den professionella visat respekt mot föräldern genom att låta föräldern uttrycka sin åsikt.

Linda upplevde lyckande i en situation då hon kunnat samtala med alla föräldrar om deras barn, på eftermiddagen då de blir sökta. Linda poängterade, att det inte är informationsförmedling hon talar om, utan mera det att hon kunnat återge någon del av dagen till föräldrarna, så att föräldrarna kan känna att de fått ta del av de händelser som barnet varit med om under dagen. Linda talade om hur viktigt det är att kunna berätta åt föräldrarna om små trevliga grejer om barnets dag på daghemmet. Linda menade att det är viktigare att berätta om små trevliga händelser för föräldrarna, än att sätta tyngd på att berätta om att hur barnet har sovit eller ätit, såvida det inte är något speciellt med t.ex. ätandet eller sovandet. Linda förklarade:

Det är mera det där att om det har hänt något på dagis, någon rolig grej, vet du, har den sagt någonting på något vis, eller gjort något tassigt eller, att jag vill hellre liksom ge glada små berättelser av deras barn, vad det har hänt på dagen (...) Att vad den har lekt med, eller om vi ha sjungit nånting, eller något sådant små.. Att inte nu den här informationen just direkt, att den har ätit bra, och den har sovit bra, det är nu sådant.. Det är liksom, sådant "jamssande", att klart att man säger då, om det har varit att den inte har ätit (...) det säger man ju oftast (...) att man försöker hellre hitta någon grej som det där barnet har gjort den dagen...

Ett annat exempel som *Linda* lyfte fram var diskussionen som förs mellan föräldrar och daghemspersonalen över saker som barnen sagt. Linda berättade att barn ofta berättar historier om vad som hänt hemma på daghemmet, och vad som hänt på daghemmet hemma. Linda poängterade samarbetets, öppenhetens och tillitens betydelse eftersom båda parterna ibland är tvungna att fråga varandra vad barnet egentligen menat då den berättat om något som skett. Linda menade att det är viktigt att våga fråga och undra över saker som låter konstiga då barn berättar om dem. Detta är både ett sätt att reda ut saker och obegripligheter, men också ett sätt att föra daghemmet och hemmet närmare varandra, och på samma gång bygga upp tilliten till varandra.

Ulla gav som ett exempel av lyckande en situation då en stressad förälder kommer in med ett gråtande barn. Ulla menade att det kan vara utmanande att ta det barnet från föräldern och få barnet att lugna ner sig. Ulla förklarade att det händer att föräldern

ringer någon timme senare och frågar om hur situationen är. Ulla tyckte att det är extra fint att föräldern ringer och frågar om situationen, istället för att föräldern skulle behöva vara orolig över barnet resten av dagen. Ulla var av den åsikten att det känns extra bra då föräldern ringer och hon kan berätta att allt är väl och berätta hur hon löste situationen.

Det måst, det måst kännas hemskt åt föräldrarna, det vet jag, sen har det hänt många gånger att de ringer någon timme senare och frågar att hur har det gått, hur gick det, och allting, att hur är situationen nu? Och det tycker jag att de skall absolut göra, för att de inte skall sitta och fundera en hel dag att sitt.. gråter mitt barn hela dagen, och så när man berättar den lilla finessen som fick det här barnet att glömma nånting, eller glömma de här tragiska avskedet och såhär, så såna stunder känns det bra. De är små saker, men de är stora saker ändå...

Rolle beskrev erfarenheter inom egenvårdarsystemet som exempel på ett fungerande fostringsgemenskap. *Rolle* berättade att då de på daghemmet började med egenvårdarsystemet kändes det lite främmande, och personalen var först lite emot det. *Rolle* förklarade att alla nog kände igen tanken bakom egenvårdarsystemet, men att speciellt hembesöken kändes som en främmande tanke. Nu när de kommit igång med egenvårdarsystemet ansåg *Rolle* att det är ett väldigt bra system. *Rolle* upplevde att kontakten till de föräldrar som han varit hemma hos är annorlunda än med dem som han bara haft kontakt på daghemmet med. *Rolle* beskrev kontakten på följande sätt:

Den där kontakten har varit annorlunda, för på något vis, du är liksom dit på barnets mark, och på föräldrarnas mark, och inte sådär att dom kommer hit till dagiset och, och vi är alla duktiga och kunniga här, utan du kommer liksom dit till hemmet och liksom är vi där lite sådär, att vi är mottagliga för det som dom vill berätta, så det, det tycker jag att har varit jätte bra.

Rolle hade en känsla av att föräldrarna känner sig mer trygga med egenvårdaren, han kunde inte beskriva känslan direkt, men tyckte att relationen ändå är på något sätt mer speciell.

Jo, att där finns på något vis, att när dom börjar sen dagiset, så att när man då har varit på det där hembesöket och dom vet att hej, det är du som är mitt barns egen vårdare, så liksom, den där trygga länken där emellan, så den finns liksom redan, så det tycker jag att är jätte bra.

Linnea beskrev en händelse vid en måltid där hon övat att äta sallad med ett barn, som inte gick med på att äta sallad. Först började de med ett litet salladsblad och höll sig till lilla bladet en tid. Efter en tid ökade de på mängden salladsblad som barnet skulle äta. *Linnea* berättade att det mycket väl kan hända att barnet börjar tycka om sallad inom en snar framtid. *Linnea* upplevde detta som ett lyckande i sig själv, men att hon dessutom jobbat mot ett mål som kan underlätta föräldrarnas vardag, gör det speciellt. *Linnea* upplevde uppskattningen från föräldrarna som en viktig angelägenhet. *Linnea* menade att de nu på daghemmet har byggt upp en grund, som föräldrarna hemma kan fortsätta bygga på. Ett annat exempel som *Linnea* tog upp var att lära barnet att gå på pottan.

Linnea berättade även att hela arbetsteamet arbetar bra ihop och jobbar utgående i från samma principer. *Linnea* förklarade att de som team har jobbat länge ihop, och att de kan vara öppna mot varandra och kan fråga och ge råd åt varandra. *Linnea* berättade vidare, att föräldrarna också lagt märke till det, och sagt att det är trevligt att lägga märke till att personalen jobbar bra ihop. Det känns i luften. *Linnea* ansåg att den öppna atmosfären inom teamet syns också till föräldrarna. *Linnea* tyckte att öppenheten mellan professionella har lett till att föräldrarna har en viss tillit till alla dem som jobbar inom gruppen. *Linnea* menade att föräldrar kan tala med vem som helst som jobbar med deras barn, att alla har vetskap om barnet, inte bara egenvårdaren.

Margaretha upplevde att en öppen dialog med föräldrarna är ett exempel på en lyckad fostringsgemenskap. *Margaretha* upplevde att samarbetet fungerar då föräldrarna lyssnar på vad hon har att säga, och ger någon form av respons. *Margaretha* upplevde att det är enklare att tala med föräldrar om positiva saker, och att situationen genast är en aning svårare och mer krävande när hon måste ta upp något negativt med föräldern.

5 ANALYS

I detta avsnitt kommer jag att spegla resultaten ur den empiriska undersökningen mot min teoretiska grund. Jag kommer att redogöra för de likheter som finns mellan den teoretiska grunden och undersökningens resultat.

5.1 Samarbete och delaktighet som centrala delar av fostringsgemenskapen

Fostringsgemenskap förklarades av fem respondenter som ett samarbete mellan föräldrar och de professionella fostrarna. Målet var att nå ett gemensamt mål, fostra och stöda tillsammans, ha harmonierande arbetssätt och komma varandra till mötes. Detta samarbete borde även ha utrymme för åsikter, önskemål, diskussion och deltagande. Enligt Järvinen et al. (2009) kan fostringsgemenskap ses som en relation där de professionella fostrarna och föräldrarna medvetet binder sig till att stöda barnets uppväxt, utveckling och inläring. Karila (2006) menar att en fungerande interaktion ger utrymme för både de professionellas och föräldrarnas synpunkter på barnets utveckling och fostran. En fungerande interaktion stöder båda parterna i barnets fostran och skötsel.

En av respondenterna förklarade fostringsgemenskapen genom föräldrasamtalen, där barnets fostran diskuteras och där de professionella får vetskap om de principer enligt vilka barnet uppfostras hemma. Respondenten beskrev denna information som viktig för att det skall finnas kontinuitet i barnets vardagliga fostran. Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) talar om fostringsdiskussionerna som en viktig del av samarbetet. Författarna menar att fostringsdiskussionerna är möten mellan föräldrar och personal, där barnet är i fokus och där syftet är att utveckla en gemensam linje för att på bästa möjliga sätt stöda barnets utveckling och lärande. Enligt Karila (2006) och Järvinen et al. (2009), Stakes (2005) och Varttua (2007) är interaktionen och samarbetet mellan föräldrar och professionella fostrare av stor betydelse för barnets utveckling i de två miljöerna. Enligt Karila (2006) fungerar interaktionen som en närmande länk mellan hemmet och daghemmet med syftet att bygga upp en sammanhängande omgivning för barnet, där barnet har möjlighet att utvecklas.

En av respondenterna beskrev fostringsgemenskapen som ett gemensamt uppdrag, där både de professionella och föräldrarna deltar. Respondenten lyfte fram jämlikhet, tillit och respekt som centrala principer inom fostringsgemenskapen. Enligt Järvinen et al. (2009) grundar sig fostringsgemenskap på ömsesidig respekt och samarbetsvilja. Tillit och öppen interaktion utgör grunden för väl fungerande fostringsgemenskap. Karila (2006) menar att med fostringsgemenskap inom småbarnsfostran avser man föräldrars

och den professionella fostrarens gemensamma engagemang i och stöd för barnets fostran, utveckling och inläring. För att detta skall förverkligas förutsätts dialog, ömsesidig tillit, jämlikhet och respekt.

En av respondenterna definierade fostringsgemenskapen som en del av småbarnsfostran. Enligt Järvinen et al. (2009) skall fostringsgemenskap ses som en möjlighet till att utföra småbarnsfostran med hög kvalitet. Respondenten ansåg att fostringsgemenskap blivit mer och mer aktuellt efter att daghemmen började göra upp en plan för småbarnsfostran. Respondenten definierade planen för småbarnsfostran som en yttre ram för vad fostringsgemenskap innebär och hur fostringsgemenskapen förverkligas på daghemmet i fråga.

Tre av respondenterna ansåg att **delaktighet** och fostringsgemenskap tangerar varandra väldigt nära, man kan säga att respondenterna ansåg att dessa gick in på varandra. Två av respondenterna definierade delaktigheten som att få ta del i något. Denna definition tangerar väldigt nära definitionen på delaktighet i Svenska Akademiens ordlista (2006) där delaktighet definieras som att ha del i något. Molin (2004) definierar bland annat delaktighet som ett aktivt deltagande i något.

Delaktighet definierades också som en hänsynsfull och hörande relation, där man tar varandras åsikter och känslor i hänsyn och strävar efter att hitta en gemensam linje som båda parten är tillfreds med. Molin (2004) definierar delaktighet som ett resultat av en samspelsprocess samt som aktiv medverkan och medansvar. I detta sammanhang förutsätts interaktion mellan minst två individer. Mallander & Tideman (2004) menar, att delaktighet kan även definieras som en känsla av samhörighet och som gemensamt ansvar över något.

Utöver att delaktighet definierats som en del av fostringsgemenskapen har delaktighet också definierats av respondenterna som föräldrars möjlighet att delta i verksamheten och påverka i beslut som görs på daghemmet. En av respondenterna upplevde känslan av delaktighet som en produkt av att parterna lyssnar på varandra, tar varandras åsikter och begränsningar i hänsyn. Respondenten såg ett samband mellan samarbete, hänsynstagande och känsla av delaktighet. Molin (2004) definierar interaktionen som en bety-

delsefull del av delaktigheten. Då Molin talar om interaktion menar han en social interaktion, ett socialt sammanhang, som genomsyras av ömsesidighet. Molin menar, att denna ömsesidighet förutsätter handlingar från både individen själv och dennes sociala omgivning.

5.2 Samarbete och samtal – betydelsefulla delar av fostringsgemenskapen

Dagliga diskussioner lyftes fram som den huvudsakliga formen av kontakt mellan personalen och föräldrarna av alla sex respondenter. Respondenterna ansåg att det är via de dagliga mötena som dialogen och samarbetet med föräldrarna uppehålls i första hand. Enligt Varttua (2007) fördjupas fostringsgemenskapen genom de professionellas och föräldrarnas dagliga möten. Enligt Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) sker utbyte av information och förtroende mellan föräldrarna och personalen i de dagliga mötena. De dagliga möten och samtalen, ger utrymme för ömsesidighet, delaktighet och utrymme för att förtroende kan utvecklas. Grunden för ett varaktigt samarbete ligger i ömsesidig respekt och i en god, respektfull, relation.

Graden av närhet i kontakten upplevde två av respondenterna varierande beroende på situationen. Två av respondenterna menade att personligheterna och människotypen spelar en stor roll i hur nära kontakten mellan föräldrar och de professionella är och hur nära parterna släpper varandra. Kaskela & Kekkonen (2007) påpekar att ett av de centrala målen för fostringsgemenskap är att kunna skapa en tillitsfull atmosfär för all typ av dialog som förs mellan fostraren och föräldrarna. I detta sammanhang påpekar författarna, att respekt lättar uppkomsten av interaktion.

Två av respondenterna lyfte fram betydelsen av att kunna berätta om barnens dag till föräldrarna då barnen hämtas på eftermiddagen. Både Alasuutari (2006) och i Varttua (2006 b) poängteras betydelsen av att föräldrarna känner att deras barn är trygga och i bra vård på daghemmet. Känslan av trygghet kan behållas genom att berätta för föräldern om barnets dag på daghemmet. Föräldern kan också på så sätt indirekt delta i de händelser denne gått miste om under dagen.

En respondent påpekade också betydelsen av att föräldrarna vågar ställa frågor till personalen och diskutera om saker med dem. Kaskela & Kekkonen (2007) menar att ett av de centrala målen för fostringsgemenskap är att kunna skapa en tillitsfull atmosfär för all typ av dialog som förs mellan fostraren och föräldrarna. I Grunderna för planen för småbarnsfostran (Stakes 2005) poängteras betydelsen av att den gemenskap som utvecklats mellan föräldrarna och de professionella också kan tillämpas i problemsituationer.

Egenvårdarsystemet lyftes fram av fler respondenter som ett centralt arbetssätt på deras daghem och som en viktig del av fostringsgemenskapen. Jag har gjort ett medvetet val i att lämna bort egenvårdarsystemet från analysen, eftersom egenvårdarsystemet grundar sig på en annorlunda teoretisk referensram än vad jag har valt att utgå ifrån. I resultatredovisningen har jag låtit egenvårdarsystemet stå kvar som exempel på förverkligande av fostringsgemenskapen, eftersom respondenterna valde att lyfta upp ämnet som en viktig del av daghemmets verksamhet.

Föräldrasamtal lyftes fram av alla sex respondenter som en viktig del av samarbetet mellan föräldrarna och de professionella fostrarna. Syftet med föräldrasamtalen är enligt respondenterna att samtala om barnet med föräldrarna. En av respondenterna poängterade speciellt den värdefulla informationen om barnet, som parterna får av varandra. Enligt Grunderna för planen för småbarnsfostran (Stakes 2005) och Varttua (2007) är ett av syften med fostringsgemenskapen är att stödja barnets utveckling i både hemmamiljön och daghemsmiljön genom ett väl fungerande samarbete mellan barnets närmaste vuxna. Syftet är också att utveckla former och mönster för samarbete med föräldrarna, ett exempel på detta är fostringsdiskussioner som ordnas tillsammans med föräldrarna.

En annan respondent lyfte fram föräldrasamtalens betydelse för samarbetet mellan föräldrarna och daghemmet. Respondenten menade, att detta är ett ypperligt tillfälle att diskutera fostringsprinciper, lyssna på varandra och stöda varandra i det gemensamma uppfostringsuppdraget. Föräldrasamtal ansågs också vara viktiga tillfällen för den professionella att få värdefull information om barnet av föräldern. Enligt Karila (2006) bör de fostringsdiskussioner som ordnas mellan föräldrarna och de professionella fostrarna

ha utrymme för vidare utveckling och möjligheter för att nå ett djup i fostringsgemenskapen. Stakes (2005) och Varttua (2007) beskriver som ett av syftena med fostringsgemenskapen är att förena de kunskaper och de erfarenheter som både föräldrarna och de professionella har. Genom att förena föräldrarnas och de professionellas kunskaper om barnet skapar man de bästa möjliga förutsättningarna för att trygga barnets välbefinnande.

Även om tyngden på samarbetet ligger på föräldrasamtal och de dagliga mötena lyfte respondenterna fram fler tillfällen där samarbete mellan föräldrarna och de professionella förverkligas. Föräldraföreningsverksamhet togs upp av två respondenter. Två av respondenterna såg gemensamma fester som en del av fostringsgemenskapen. En av respondenterna upplevde att informationsförmedlingen mellan föräldrar och de professionella var en del av fostringsgemenskapen och samarbetet. Enligt Järvinen et al. (2009) finns tillfällen för respektfullt bemötande i vardagen. Tillfällen som dagliga diskussioner, familjediskussioner, föräldramöten, gemensamma utfärder och fester, olika evenemang och föräldraföreningsverksamhet är naturliga tillfällen för ett respektfullt bemötande. Interaktionen kan också stödas via bl.a. månadsbrev, resehäften, och andra skriftliga meddelanden.

De centrala principerna för fostringsgemenskapen upplevde två av respondenterna att uppfylls och fungerar bra i samarbetet med föräldrarna. En av de sex respondenterna tyckte att de centrala principerna för fostringsgemenskapen syns i de flesta fallen av det vardagliga arbetet, med föräldrarna och barnen. Enligt Karila (2006) förutsätter en fungerande fostringsgemenskap både samarbete mellan föräldrarna och de professionella fostrarna, samt förverkligande av de centrala principerna. De centrala principerna för fostringsgemenskapen är dialog, tillit, jämlikhet och respekt.

Två av respondenterna förklarade fostringsgemenskapen som ett **tillitsförhållande** och som samarbete mellan föräldrarna och de professionella. En av respondenterna poängterade att tillit, respekt och öppen interaktion behöver tid för att utvecklas. En tredje respondent betonade att en tillitsfull relation med föräldrarna kräver tid för att utvecklas. Enligt Kaskela & Kekkonen (2007) har tillit sin grund i principerna för hörandet och

respekt. För att tillit skall kunna formas krävs tid, möten och dialog (Karila 2006, Kaskela & Kekkonen 2007).

Två av respondenterna upplevde **interaktionen** mellan föräldrarna och de professionella som trygg och öppen. En av dessa respondenter förklarade att den väl fungerande fostringsgemenskapen syns i att föräldrarna och personalen vågar fråga, samtala och säga till. Respondenten upplevde att personalen och föräldrarna har en öppen dialog. En tredje respondent talade varmt för öppenheten och samarbetet, samt förmågan att ta i hänsyn önskemål och strävan till att respektera varandra. Enligt Kaskela & Kekkonen (2007) utgör den dagliga dialogen mellan de professionella fostrarna och föräldrarna grunden för tillit och ger möjlighet till en gemensam förståelse över barnet. Att både lyssna på den andra och att bli hörd är centrala delar av en dialog. Att kunna lyssna på den andra är inte bara en talang, utan också en relation till den andra människan. I en hörande relation lyssnar man på den andra människans tankar och tal.

En av respondenterna fastnade för **dialogen** och möjligheten till att föra en öppen dialog med föräldrarna. Enligt Kaskela & Kekkonen (2007) är ett av de centrala målen för fostringsgemenskapen att kunna skapa en tillitsfull atmosfär för all typ av dialog som förs mellan fostraren och föräldrarna. En lyckad dialog kräver tillit och strävan till samförstånd (Järvinen et al.2009). Respondenten påpekade att det är viktigt att minnas att föräldrarna är experter på sitt eget barn, men att också minnas att personalen har ett annat perspektiv och ofta också längre erfarenhet av barn än vad föräldrarna har. Respondenten menade, att det är viktigt att ta i beaktande båda parternas värdefulla kunskaper i samarbetet. Det värdefulla men olika kunskaper poängteras även av Karila (2006), Alasuutari (2006) och i Varttua (2006 a). Enligt Kaskela & Kekkonen (2007) bör dialogen ha utrymme för alla parternas tankar och åsikter, dialogen grundar sig på jämlikhet. I en dialog är ingendera parter kunskaper eller åsikter viktigare eller bättre än den andras. Eftersom dialog grundar sig på principerna för hörandet och respekt bör en dialog rymma både olika åsikter men även öppenhet och ärlighet.

Strävan efter ett fungerande **samarbete** mellan de professionella och föräldrarna samt en gemensam linje lyftes fram som viktiga delar av fostringsgemenskapen. Enligt Pramling Samuelsson & Sheridan (1999), Karila (2006) och Varttua (2006 b) fungerar inter-

aktionen och samarbetet som en närmande länk mellan hemmet och daghemmet. Syftet med interaktionen och samarbetet är att bygga upp en sammanhängande omgivning för barnet, där barnet har möjlighet att utvecklas.

En av respondenterna poängterade betydelsen av att både bli tagen på allvar och att ta föräldern på allvar i diskussioner. Enligt Varttua (2006 a) försäkrar den professionella att föräldrarnas tankar och lösningsförslag blir hörda genom att diskutera med föräldern på ett respektfullt sätt och förmedla information på ett respektfullt sätt till föräldern.

En av respondenterna lyfte fram **respekten** som den viktigaste av principerna. Respondenten ansåg att man i ett fungerande fostringsgemenskap måste kunna respektera den andras åsikter och ta varandra i hänsyn. Respondenten talade om att komma varandra till mötes och kunna föra en respektfull dialog, även om man inte alltid skulle vara av samma åsikt. Enligt Kaskela & Kekkonen (2007) har en respektfull attityd grunden i respektfulla tankar. Öppenhet och ett positivt förhållningssätt leder till att en människa får en känsla av att vara respekterad och värdefull. Respekt lättar uppkomsten av interaktionen. I en respektfull interaktion kan man ta upp saker till tals utan att behöva dölja eller låtsas. Författarna menar också att en dialog bör rymma olika åsikter, öppenhet och ärlighet.

Respondenten kände att hon som professionell fostrare respekterades av föräldrarna och upplevde att en respektfull och tillitsfull relation tar tid för att utvecklas, vilket också har poängterats inom teorin av Karila (2006). Respondenten ansåg att hon som professionell fostrare bäst kan samtala med föräldrar som hon byggt upp en tillitsfull och öppen relation med. En annan respondent talade för att livserfarenhet och erfarenhet inom fältet ger mer möjligheter till att som professionell fungera på ett respektfullt och öppet sätt i samarbetet med föräldrarna. Enligt Karila (2006) förutsätter fostringsgemenskap fungerande, ständig och bunden interaktion mellan de professionella fostrarna och föräldrarna. Erfarenheten av att bli hörd och ömsesidig respekt ses som grundläggande element för att en ömsesidig förståelse skall nås. Fostringsgemenskap grundar sig på växelverkan och på en gemensam förståelse i olika situationer (Varttua 2006 a).

5.3 Delaktighet som resultat av likvärdighet, samtal och samarbete

Tre av respondenterna kände sig direkt likvärdiga med föräldrarna i fostringsgemenskapen. Två av respondenterna poängterade betydelsen av att höra på vad föräldrarna har att berätta om barnet. I Varttua (2006 b) poängteras betydelsen av att föräldern får uttrycka sina tankar om barnet, eftersom föräldern känner barnet bäst. Det är speciellt viktigt att den professionella lyssnar på vad föräldern har att säga, och tillämpar föräldrarnas tankar i daghemmets vardag. Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) menar att de dagliga möten och samtalen, ger utrymme för ömsesidighet, delaktighet och utrymme för att förtroende skall kunna utvecklas. I detta sammanhang kunde både föräldrarnas och de professionellas deltagande och de professionellas känsla av likvärdighet i fostringsgemenskapen förklaras som en form av delaktighet. Molin (2004) har definierat delaktighet som medverkan, vilket betyder att delaktighet förutsätter en interaktion mellan individer. Trondman (2003) menar att delaktighet till stor utsträckning handlar om tillhörighet och inflytande.

En av respondenterna lyfte fram barnets bästa som målsättningen för den hörande relationen och samarbetet mellan föräldrar och de professionella. Denna viktiga aspekt av samarbetet kan läsas genomgående i teorin om fostringsgemenskap. En av respondenterna poängterade betydelsen av att de professionella och föräldrarna kan samtala om även allvarliga saker. Detta har lyfts fram i bland annat Grunderna för planen för småbarnsfostran (Stakes 2005), Varttua (2006 b) och av Järvinen et al. (2009).

En av respondenterna såg sin **roll**, i samarbetet med föräldrarna, som en rådgivare och som en stödjande faktor i fostran. Respondenten poängterade flexibilitet i de professionellas roll och menade att rollen ändrar enligt behovet och familjens livssituation. Tre av de sex respondenterna såg sig själv i första hand som likvärdiga samarbetspartners med föräldrarna. Eftersom respondenterna beskrivit sig som likvärdiga samarbetspartners lyfts upp aspekter av både deltagande och av tillhörighet. Molin (2004) lyfter fram deltagandet som en viktig del av delaktigheten. Molin talar också om informell tillhörighet och menar att den informella tillhörigheten innehåller en subjektiv upplevelse av tillhörighet till ett sammanhang eller en känsla av att vara accepterad. Den informella

tillskrivs dagligen i det vardagliga samspelet med andra individer. Den informella delaktigheten handlar om delaktighet mellan individer på samma nivå, alltså delaktighet mellan likar.

En av respondenterna menade att trots att hon är en samarbetspartner som lyssnar på föräldrarna vågar hon också säga sin egen åsikt. Respondenten betonade att hon i många situationer får ta rollen som en lyssnare. En av respondenterna förklarade att trots att hon samarbetar med föräldrarna vill hon gärna tona ner sin egen roll som professionell och ge mera utrymme för föräldrarnas tankar och åsikter, eftersom det är föräldrarna som känner barnet bäst. Utöver detta menade respondenten att hon är den som vill bygga upp kontakt till föräldrarna, ta föräldrarna i hänsyn och åstadkomma en öppen relation. En av respondenterna såg sin roll inom fostringsgemenskapen som en mycket viktig länk mellan föräldrarna, barnet och daghemmet. Enligt Karila (2006) grundar sig dagvården på samarbete mellan de professionella och föräldrarna. Detta samarbete skall grunda sig på en fungerande och respektfull interaktion, som i sin tur grundar sig på en vilja av att förstå den andra, samt på bra kommunikationsförmåga. Järvinen et al (2009) menar att för att föräldrarna skall kunna bli respektfullt bemötta bör den professionella fostraren visa intresse för att lyssna, stöda, handleda och ge råd. Den professionella fostraren bör även kunna erbjuda samarbete på ett respektfullt sätt, som en jämlik samarbetspartner.

Fyra av respondenterna uttalade sig om att **kontakten till föräldrarna** är bra, men poängterade att föräldrarna alla är olika. Två av respondenterna talade för samarbete mellan föräldrarna och de professionella, en av respondenterna lyfte speciellt fram den öppna dialogen mellan parterna. Enligt Kaskela & Kekkonen (2007) är ett av de centrala målen för fostringsgemenskapen att kunna skapa en tillitsfull atmosfär för all typ av dialog som förs mellan fostraren och föräldrarna. En av respondenterna påminde om att parterna skall samarbeta mot ett gemensamt mål. I detta sammanhang kan samarbete mellan föräldrar och de professionella ses som en form av delaktighet, eftersom samarbete grundar sig på en fungerande och respektfull interaktion som grundar sig på viljan att förstå den andra och på bra kommunikationsförmåga (Hujala et al. 2007, Karila 2006). Molin (2004) talar om maximal delaktighet som ett resultat av samspel mellan en individ och dennes omgivning. Molin menar att detta samspel bör kännetecknas av ac-

cepterande, ömsesidighet och tillhörighet. Molin lyfter fram interaktionen, och menar att interaktionen spelar en stor roll då man talar om maximal delaktighet. Med interaktion menas i detta fall en social interaktion, ett socialt sammanhang, som genomsyras av ömsesidighet. Denna ömsesidighet förutsätter handlingar från både individen själv och dennes sociala omgivning. Med detta menas att även om en människa deltar i en aktivitet eller en situation, men utan samspel med sin omgivning uppfylls kriterierna endast för minimal delaktighet.

Två av respondenterna var inne på bemötandet av föräldrarna. Finkänsligheten i bemötandet av föräldrarna poängterades av en respondent, den andra respondenten poängterade att kontakten mellan föräldrar och de professionella skall grunda sig på ärlighet och öppen dialog. Järvinen et al. (2009) poängterar betydelsen av en öppen, ärlig, respektfull och konfidentiell kommunikation i samarbetet mellan föräldrar och professionella fostrare. Respondenten upplevde att den professionella måste känna föräldrarna så bra, att denne vet på vilket sätt det är bäst att ta saker till tal. Fyra av respondenterna ansåg att samarbetet med föräldrarna genomsyras av tillit, jämlikhet, respekt och dialog. En av respondenterna upplevde att tillit, jämlikhet, respekt och dialog finns i de flesta fallen av samarbete med föräldrarna. Enligt Järvinen et al. (2009) utgör dessa principer grunden för fungerande fostringsgemenskap.

En av respondenterna påpekade, att tillit, jämlikhet, respekt och dialog inte är självklarheter i samarbetet mellan föräldrarna och de professionella, utan något som kräver tid att utvecklas, samt något som de professionella måste förtjäna. Respondenten menar att speciellt med nya, obekanta, föräldrar spelar bemötandet en stor roll i utvecklingen av tilliten. Enligt Kaskela & Kekkonen (2007) krävs tid för att tillit skall kunna uppstå mellan människor, denna tid varierar mellan olika människor.

5.4 Fostringsgemenskap i praktiken

Föräldrasamtal, dagliga diskussioner samt egenvårdarsystemet kan anses vara de tre mest centrala arbetssätten för förverkligande av fostringsgemenskap på daghemmet ifråga. Dessa kan ses som konkreta praktiker, som utgör både grunden, men också den

pågående utvecklingen för ett fungerande samarbete mellan föräldrarna och de professionella på daghemmet.

Dialogen, respekten, samarbetet, tilliten och ärligheten lyftes fram både i respondenternas svar, men också inom teorin både som de centrala begreppen inom fostringsgemenskapen och som grunden för ett fungerande fostringsgemenskap. Även betydelsen av att samarbeta mot ett gemensamt mål poängterades av respondenterna och i teorin av bland annat Hujala (2007) och i Varttua (2006 a).

I respondenternas svar kom det fram att (dagliga) diskussioner och en hörande relation förstärker tilliten och respekten mot den andra parten och samarbetet. Diskussioner över barnets dag på daghemmet lyftes även fram som en viktig del av fostringsgemenskapen. Via diskussionerna får parterna även information om den andras upplevelser och erfarenheter. Genom diskussionerna förs också daghemmet och hemmet närmare varandra, vilket också poängteras av Karila (2006) och i Varttua (2006 b). Att lyssna på den andra och föra en öppen dialog ökar också parternas känsla av delaktighet i samarbetet. Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) poängterar dagliga mötens betydelse i utbyte av information, och menar att den dagliga samvaron spelar ofta en viktig roll i samarbetet mellan föräldrarna och personalen. Författarna menar att de dagliga mötena och samtalen, ger utrymme för ömsesidighet, delaktighet och utrymme för att förtroende skall kunna utvecklas. Grunden för ett varaktigt samarbete ligger i ömsesidig respekt och i en god, respektfull, relation.

Den öppna atmosfären inom teamet lyftes fram av en respondent som en betydelsefull del av arbetet på daghemmet. Det kom fram att arbetsteamets öppna atmosfär, är någonting föräldrarna har lagt märke till. Det här har gett föräldrarna mera tillit till alla arbetare. Detta innebär att även om personalens samarbete inte är en konkret del av fostringsgemenskapen fungerar det som en förstärkande faktor i föräldrarnas och de professionellas samarbete.

5.5 Sammanfattande analys och slutsatser

Jag upplever, att resultaten från den empiriska undersökningen besvarade frågeställningarna och arbetets syfte. Jag upplever, att jag via undersökningens resultat fått vetskap om de professionella fostrarnas upplevelser inom ämnet samt en förståelse för hur fostringsgemenskap förverkligas på daghemmet ifråga.

Under resultatredovisningen och analysen kan man hitta genomgående uttalanden kring betydelsen av samarbete och dialog mellan de professionella och föräldrarna. Respondenterna lyfte fram diskussionen, deltagandet och möjligheten till framförandet av åsikter, som centrala punkter inom samarbetet. Samarbetet mellan föräldrarna och de professionella har poängteras även inom teorin som en av de grundläggande förutsättningarna för ett fungerande fostringsgemenskap. Utöver samarbete har även finkänslighet, dialog, respekt, tillit, öppenhet samt ärlighet poängterats av respondenterna. De flesta uttalanden gällande samarbete med föräldrar innehöll aspekter av engagemang, samt uttalanden om att få sina röster och tankar hörda genom ömsesidig interaktion och dialog. Dialogen som betonades av många respondenter är i sig själv starkt socialpedagogiskt och kräver bland annat deltagande, utrymme för åsikter, ärlighet, öppenhet och respekt för den andra individens tankar och åsikter. Likvärdigt, ömsesidigt och aktivt deltagande i samarbete mellan föräldrar och de professionella fostrarna dyker upp i många respondenters svar.

De olika, men likvärdiga positionerna, som föräldrarna och de professionella har inom fostringsgemenskapen har även lyfts fram som en betydelsefull del av samarbetet. Trots att tyngdpunkten har varit på de professionellas upplevelser av delaktighet inom fostringsgemenskapen, har inte föräldrarnas viktiga roll fallit utanför diskussionen. Ur respondenternas uttalanden drar jag den slutsatsen att möjligheten till dialog, deltagande, öppenhet, samarbete samt hänsynstagande upplevs vara de avgörande kriterierna för känsla av delaktighet inom fostringsgemenskapen.

De centrala principerna för ett fungerande fostringsgemenskap fick också utrymme i respondenternas uttalanden. I diskussionen betonades olika principers betydelse av respondenterna. En del upplevde att alla principer förverkligades i fostringsgemenskapen,

när andra igen upplevde någon viss av principerna som den mest betydelsefulla för samarbetet.

Då man speglar tillbaka till avsnitten om delaktighet, kan man hitta likheter mellan respondenternas uttalanden och teorin. Inom det första temat upplevde hälften av respondenterna att delaktighet direkt kunde ses som en del av fostringsgemenskapen. Delaktighet definierades även som en möjlighet i att ta del i något, samt som en hänsynsfull och hörande relation, där man tar varandras åsikter och känslor i hänsyn. Tankar relaterade till respondenternas känsla av samförstånd och deltagande i samband med gemenskap och samarbete dök upp i de flesta svaren. I de flesta fallen upplevdes samarbetet som fungerande och nära. Ur respondenternas svar kan man genomgående tolka en känsla av delaktighet i samarbetet med föräldrarna. De professionella fostrarnas känsla av delaktighet i samarbete med föräldrarna var inte i alla fallen självklar, utan påverkades av t.ex. föräldrarnas mottaglighet och personlighet.

I det tredje temat diskuterades de professionellas upplevelser av delaktighet i samarbetet med föräldrarna. Respondenterna lyfte fram känslan av likvärdighet i samarbetet med föräldrarna som en form av delaktighet. Även möjlighet till öppna och trygga samtal upplevdes som en form av delaktighet. Hälften av respondenterna beskrev sig som likvärdiga samarbetspartners i samarbetet med föräldrarna. Även andra roller lyftes fram av respondenterna.

Mitt syfte var att undersöka både de professionellas upplevelser inom fostringsgemenskapen, men också hur fostringsgemenskap förverkligas på daghemmet. Ur respondenternas uttalanden drar jag de slutsatser, att fostringsgemenskap på daghemmet ifråga, förverkligas i huvudsak genom det dagliga samarbetet, som sker i form av diskussioner och möten med föräldrarna. Utöver de dagliga mötena och diskussionerna förverkligas fostringsgemenskapen huvudsakligen genom egenvårdarsystemet samt föräldrasamtalen. Aktivt och ömsesidigt samarbete med föräldrarna verkade vara både en självklar, men viktig, del av de professionellas dagliga arbete. Närheten i samarbetet och i kontakten med föräldrarna ansågs vara beroende av föräldrarnas mottaglighet, personlighet och behov av stöd i fostran. I respondenternas svar kan man även se sambandet mellan tillit, respekt, öppenhet och samarbete.

Det som överraskade mig i svaren var att endast en av respondenterna kombinerade fostringsgemenskapen direkt med småbarnsfostran. Jag hade förväntat mig att fler respondenter skulle ha tagit upp fostringsgemenskapen som en del av småbarnsfostran och definierat begreppet utgående ifrån detta, eftersom fostringsgemenskapen har sin grund i småbarnsfostran. Utgångspunkten för småbarnsfostran ligger i tryggheten av barnets välbefinnande, utveckling och kontinuitet i vardagen. Det var också bara två av respondenterna som kombinerade fostringsgemenskapen med barnets bästa, trots att detta är utgångspunkten för samarbetet.

Det var glädjande att lägga märke till de professionellas kunnighet inom ämnet och deras positiva förhållningssätt till samarbetet med föräldrarna. De professionella upplevde föräldrarna som deras samarbetspartners och såg sin egen roll inom detta samarbete som väsentligt. De professionella hämtade även fram variationen i samarbetets närhet och förklarade att närheten i samarbete var situationsbunden och berodde på föräldrarnas mottaglighet och inställning. Den varierande närheten med föräldrarna i samarbetet upplevdes inte som ett misslyckande, utan var en önskan av en del av föräldrarna, vilket respekterades av de professionella.

Respondenterna var alla väl insatta i ämnet och hade i de flesta fallen även en lång arbetserfarenhet bakom sig, vilket gjorde att de kunde diskutera ämnet ur olika vinklar och beskriva t.ex. bemötandet av föräldern i diskussionen. De professionellas känsla av delaktighet kom, enligt min tolkning, genomgående fram i respondenternas uttalanden. Starkast syntes och förklarades delaktigheten i de teman där ämnet skilt betonades. Utöver dessa teman syntes respondenternas delaktighet i uttalanden om bland annat dialog, likvärdighet, ömsesidighet och aktivt deltagande i samarbetet.

6 AVSLUTANDE DISKUSSION

I detta avsnitt kommer jag att diskutera kring resultaten, reliabiliteten, metod valet, generaliserbarheten och validiteten. Till sist kommer jag att ge förslag på fortsatt forskning inom ämnet.

6.1 Diskussion kring resultaten och reliabiliteten

Jag är nöjd över de goda resultaten som jag fick i min undersökning. Jag upplever att frågeställningarna och syftet för detta arbete besvarades och behandlades i respondenternas svar.

Redan under intervjuerna var jag imponerad över respondenternas kunskaper inom ämnet. Alla respondenter var väl insatta i ämnet, trots att intervjusituationen orsakade spänning, som påverkade svaren speciellt i början av intervjuerna. Spänningen kom fram som osäkerhet på det egna kunnandet speciellt då det handlade om att definiera begreppen fostringsgemenskap och delaktighet, trots att de professionella visade goda kunskaper inom ämnen.

Det var intressant att höra om respondenternas upplevelser och erfarenheter av samarbetet med föräldrarna. Det var glädjande att få vetskap om att samarbetet upplevdes väl fungerade i de flesta fallen och att respondenterna kände igen sin viktiga roll inom samarbetet. Det var även fascinerande att höra hur de professionella ser sin roll inom fostringsgemenskapen och att få en insikt i bland annat de professionellas känsla av delaktighet, jämlikhet och samarbete.

Jag avläser ur mina resultat att de professionella fostrarna har en viktig roll inom fostringsgemenskapen, vilket även respondenterna var väl medvetna om. Respondenterna visade goda kunskaper och gav goda beskrivningar inom ämnet. Likheten mellan respondenternas uttalanden och den teoretiska grunden för examensarbete är synlig, trots att respondenternas uttalanden inte kunde hänvisas till all teori i analysen.

I respondenternas svar fastnade jag för att endast en av respondenterna kombinerade fostringsgemenskapen direkt med småbarnsfostran. Jag förväntade mig att fler respondenter skulle ha tagit upp fostringsgemenskapen som en del av småbarnsfostran, eftersom fostringsgemenskapen har sin grund i småbarnsfostran. Det var också bara två av respondenterna som kombinerade fostringsgemenskapen med barnets bästa, trots att

barnets bästa är utgångspunkten för samarbetet och fostringsgemenskapen. Eftersom mitt syfte var att studera de professionella fostrarnas upplevelser inom ämnet, kan avgränsningen av ämnet ha påverkat det att endast en av respondenterna lyfte fram småbarnsfostran och barnets bästa i samband med fostringsgemenskapen. Med en annorlunda avgränsning och frågeställning kunde småbarnsfostran och barnets bästa ha möjligen kunnat få större utrymme i svaren.

Reliabilitet beskriver hur pålitlig och trovärdig den information är som man samlat in (Holme & Solvang 1997 s.94, Jacobsen 2007 s.13, 156). Reliabiliteten av en undersökning bestäms av hur noggrant informationen är bearbetad, samt hur mätningarna har utförts. Målet i en undersökning är att ha så reliabel information som möjligt. Ifall samma eller ungefärligen samma resultat kan nås via olika och oberoende mätningar talar man om hög reliabilitet. Ifall av låg reliabilitet kan resultaten inte belysa frågeställningen på ett pålitligt sätt. En tillräckligt hög grad av reliabilitet krävs för att de påståenden som frågeställningen rymmer skall kunna prövas. Prövningen kan göras på många olika sätt, gemensamt för prövningarna är jämförelsen av resultat som nåtts via oberoende undersökningar av samma företeelse. (Holme & Solvang 1997 s.163-165)

Eftersom jag intervjuade sex respondenter om deras personliga upplevelser inom ämnet kan samma resultat endast nås genom att intervjua samma respondenter vid en liknande intervjusituation. Jag som undersökare har inte haft möjlighet att upprepa undersökningen på grund av begränsning i både tid och resurser. Under min resultatredovisning och i analysen har jag lyft fram mina respondenters upplevelser, och i resultatredovisningen har respondenternas uttalanden även illustrerats med hjälp av citat. Alla respondenter fick tala fritt under intervjuerna där jag har undvikit att styra diskussionen i någon specifik riktning. Jag upplever att reliabiliteten på mina resultat är hög eftersom jag har transkriberat intervjuerna ordagrant från bandningen och inte använt mig av t.ex. egna anteckningar. Jag har även haft möjlighet att kolla upp delar av intervjun för att försäkra mig över att uttalanden blivit rätt transkriberade.

6.2 Diskussion kring metod och validitet

Jag valde att utföra tema intervjuer med mina respondenter kring teman delaktighet och fostringsgemenskap. Syftet med metod valet var att ge respondenterna möjlighet att diskutera och berätta på ett så fritt sätt som möjligt om deras erfarenheter, upplevelser och åsikter. Syftet var att få en så djup kunskap som möjligt om ämnet. Syftet var också att komma respondenterna så nära som möjligt och att föra en dialog med respondenterna om deras upplevelser, åsikter och tankar.

Jag upplever metodvalet som lyckat, eftersom intervjuerna gav mig en bred insikt i ämnet, samt att jag fick ta del av många intressanta erfarenheter. Jag upplever, att möjligheten som temaintervjun gav för fri diskussion kring ämnet, var av stor nytta och betydelse för de resultat som min undersökning gav. Den fria diskussionen, som styrdes av vissa teman, bidrog till att alla respondenter kunde berätta om deras upplevelser och erfarenheter på ett fritt och relativt bekvämt sätt. Huvudsyftet med valet av temaintervjun var att samla in ett brett och informationsrikt material. Jag är nöjd över det informationsrika materialet som jag fick via tema intervjun, även då det blev en utmaning när det var dags för resultatredovisning och analys.

Eftersom mitt urval av respondenter var få till antalet och begränsat till de professionella fostrarna på endast ett daghem kan man inte förklara samma fenomen på andra daghem utgående ifrån dessa resultat. Generaliserbarheten (externa validiteten) påverkas även av att undersökningen grundar sig endast på respondenternas personliga upplevelser inom ämnet. Larsson (2005 s.118) hänvisar till Patton (1990) och menar att eftersom kvalitativa undersökningar ofta består av små och ”syftesbestämda” urval kan resultaten i allmänhet inte generaliseras eller så är generaliserbarheten mycket begränsad. Min undersökning har en låg extern validitet.

Resultaten av en undersökning bör vara både reliabla och valida. Informationen kan vara reliabel trots att den inte är valid. **Validiteten** är beroende av vad forskaren avsett att mäta och ifall detta framkommer i frågeställningen. Med valid information menas att informationen mäter det som forskaren haft som avsikt att mäta. Validitet kan definieras som användning av rätt mätinstrument för att mäta den information man avsett att mäta.

(Holme & Solvang 1997 s.163, 167, Jacobsen 2007 s.46, 116) Den kvalitativa forskningsmetoden ger möjlighet till hög intern validitet, eftersom man studerar respondentens konstruktion av verkligheten. Den korrekta förståelsen definieras av respondenterna. (Jacobsen 2007 s.51) Intern validitet mäter ifall ett fenomen beskrivits på ett riktigt sätt. Med extern validitet menas huruvida resultatet ur en undersökning är generaliserbar från några enheter till sådana enheter som inte har blivit undersökta. (Jacobsen 2007 s.156, 166)

Den interna validiteten kan granskas på olika sätt. Jacobsen (2007 s.157-159) beskriver sätt som respondentvalidering, validering genom kontroll mot andra fackmän, teori och empiri, validering med hjälp av kritisk granskning av källor och information från källorna. På grund av begränsningar i tid och resurser har jag inte haft möjlighet att utföra respondentvalidering eller kontroll mot andra fackmän. Jag har kollat validiteten genom kontroll mot teori samt genom kritisk granskning av källor och information från källorna. I analysen har jag speglat resultaten ur empirin till examensarbetets teoretiska grund. Jag kan genom denna spegling konstatera, att eftersom resultaten ur empiriska undersökningen och teorin stämde bra överens anser jag resultaten är internt valida. När det kommer till validiteten av källor, dvs. respondenter kan jag konstatera att jag är mycket nöjd över de respondenter som jag haft möjlighet att intervjua och anser att de som professionella inom sitt område har bidragit med valid information.

Jag anser även att temaintervjuerna mätte det som jag avsett att mäta då jag formulerade min intervjuguide. Jag upplever att mina resultat har en hög intern validitet, eftersom resultaten stämmer väl överens med de utsagor och beskrivningar som respondenterna uttalat sig över under intervjuerna. Jag upplever att mina tilläggsfrågor, som jag ställt under intervjun för att få en större förståelse för vad respondenten menade har ökat validiteten, eftersom det inte funnits utrymme för fri tolkning vid analysen.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Jag skulle vela fortsätta forskningen genom att koncentrera mig på att studera dialogens inverkan på personalens upplevelser av delaktighet inom fostringsgemenskapen. Ett an-

nat förslag på fortsatt forskning skulle vara att studera egenvårdarsystemet som en del av fostringsgemenskapen, och kanske jämföra egenvårdarsystemets funktion och betydelse i de olika barngrupperna. Egenvårdarsystemet kunde även studeras från föräldrarnas perspektiv t.ex. genom att studera egenvårdarsystemets påverkan på föräldrarnas känsla av trygghet och tillit, i samarbetet med de professionella fostrarna.

KÄLLOR

- Alasuutari, Maarit 2006. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. I: Karila, Kirsti; Alasuutari, Maarit; Hännikäinen Maritta; Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena (toim.) *Kasvatusvuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino. s. 70-90. ISBN: 10 951-768-192-5.
- Carlsson, Bertil 1996. *Kvalitativa forskningsmetoder för medicin och beteendevetenskap*. Stockholm: Liber. 115 s. ISBN: 91-47-04816-6.
- Eriksson, Lisbeth & Markström Ann-Marie 2000. *Den svårfångade socialpedagogiken*. Lund: Studentlitteratur. 236 s. ISBN: 91-44-01288-8.
- Gustavsson, Anders 2008. Vår tids socialpedagogik. I: Molin, Martin; Gustavsson, Anders & Hermansson, Hans-Erik (red.) *Meningsskapande och delaktighet*. Om vår tids socialpedagogik. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB. s.9-43 ISBN: 978-91-7173-266-8.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1995. *Teemahaastattelu*. Helsinki: Yliopistopaino 7. painos. 144 s. ISBN: 951-570-030-2.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino. 213 s. ISBN: 951-570-458-8.
- Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn 1997. *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur. 360 s. ISBN:91-44-00211-4.
- Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen- ennalta ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. I: Keskinen, Soile & Virjonen, Heli (toim.). *Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa*. Helsinki: Tammi. s. 188-209. ISBN:951-26-5220-X.

- Hujala, Eeva; Puroila, Anna-Maija; Parrilla, Sanna & Nivala, Veijo 2007.
Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Edufin. 205 s. ISBN: 978-951-97712-6-7.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. *Sosiaalipedagogiikka*. Porvoo: WSOY. 254 s.
ISBN: 951-0-21354-3.
- Jacobsen, Dag Ingvar 2007. *Förståelse, beskrivning och förklaring –Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur. 316 s. ISBN: 978-91-44-00638-3.
- Järvinen, Mervi; Laine, Anne & Hellman-Suominen Kirsi 2009. *Varhaiskasvatusta ammattitaidolla*. Helsinki: Kirjapaja. 218 s. ISBN: 978-951-607-781-2.
- Karila, Kirsti 2005. Vanhempien ja päivähoidon henkilöstön keskustelut kasvatuskumppanuuden areenoina. *Kasvatus 4/2005*. s.285-297.
- Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. I: Karila, Kirsti; Alasuutari, Maarit; Hännikäinen Maritta; Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena (toim.) *Kasvatusvuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino. s. 91-108. ISBN: 10 951-768-192-5.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2007. *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen*. Stakes. 161 s. ISBN: 951-33-1842-7.
- Kurki, Leena 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. I: Karila, Kirsti (toim.); Kinno, Jarmo & Virtanen, Jorma. *Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia*. Juva: PS- kustannus. s.112-135. ISBN: 952-451-019.
- Ladberg, Gunilla 1989. *Daghem och föräldrar*. Andra upplagan. Stockholm: Bokförlaget Prisma. 140 s. ISBN: 91-518-2278-4.

Lag om barndagvård 1973/36. Finlex. [www] Tillgänglig:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730036> Hämtad 4.3.2010

Larsson, Sam 2005. Kvalitativ metod- en introduktion. I: Larsson, Sam; Lilja, John & Mannheim, Katarina. *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur. s.91-128. ISBN: 91-44-03319-2.

Madsen, Bent 2001. *Socialpedagogik*. Studentlitteratur. 244 s. ISBN: 978-91-44-01432-6.

Madsen, Bent 2006. *Integration och inklusion i det moderna samhället*. Studentlitteratur. 301 s. ISBN: 978-91-44-00481-5.

Mallander, Ove & Tideman, Magnus 2004. Om "Delaktighetens språk". I: Gustavsson, Anders (red.). *Delaktighetens språk*. Studentlitteratur. s.11-12. ISBN: 978-91-44-02674-9.

Molin, Martin 2004. Delaktighet inom handikappområdet- en begreppsanalys. I: Gustavsson, Anders (red.). *Delaktighetens språk*. Studentlitteratur. s.61-75. ISBN: 978-91-44-02674-9.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja 1999. *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur. 150 s. ISBN: 91-44-01047-8.

Ruane, Janet M 2006. *A och O i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur. 262 s. ISBN: 91-44-04457-7.

Stakes, 2005. *Grunderna för planen för småbarnsfostran, en korrigerad upplaga* (version2). Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. [www]Tillgänglig:http://varttua.stakes.fi/NR/rdonlyres/EA1733C8-94BB-4CF7-8182-C84E1AEF2A56/0/s_vasu.pdf . Hämtad 23.8.2009.

Svenska Akademiens ordlista över svenska språket 2006. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag. 1130 s. ISBN:13:978-91-7227-419-8.

Trondman, Mats 2003. *Kloka möten. Om den praktiska konsten att bemöta barn och ungdomar*. Lund: Studentlitteratur. 205 s. ISBN:91-44-02807-5.

Varttua 2006 a. *Kasvatuskumppanuus ammatillisuutena*. Stakes. [www] Tillgänglig: http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/kk+ammatillisuutena/KK_ammattillisuutena.htm. Hämtad 19.9.2009.

Varttua 2006 b. *Kasvatuskumppanuus jaettuna kasvatustehtävänä*. Stakes. [www] Tillgänglig: http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/jaettuna/KK_jaettuna_teht.htm. Hämtad 19.9.2009.

Varttua 2007. *Kasvatuskumppanuus*. Stakes. [www] Tillgänglig: <http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/index.htm>. Hämtad 18.9.2009.

BILAGA 1

Arcada-Nylands svenska yrkeshögskola
Jan-Magnus Janssons plats 1
00550 Helsingfors

XX.XX.2009

Informationsbrev

Bästa daghemspersonal på daghem X.

Jag heter Minna Rönnberg och studerar inom utbildningsprogrammet för det sociala området på Arcada- Nylands svenska yrkeshögskola. Mina studier börjar vara i slutske-
de, och jag håller på med mitt examensarbete. Mitt mål är att bli utexaminerad socio-
nom (YH) på våren 2010.

Mitt examensarbete kommer att förverkligas inom ramen för ett Nord Plus projekt kring
delaktighet i dagvården. Ämnet för mitt examensarbete kommer att ha fokus på perso-
nalens upplevelser av delaktighet i samband med fostringsgemenskap. Mitt syftet är att
studera på vilka sätt fostringsgemenskapens principer används i det dagliga arbetet på
daghemmet och hur fostringsgemenskap ordnas i praktiken.

Undersökningen i mitt examensarbete kommer att utföras genom intervju. Jag önskar att
få intervjua de professionella fostrarna på Ert daghem. Intervjuerna kommer att utföras
via ett personligt möte mellan mig och den intervjuade. Som hjälpmedel under intervjun
använder jag gärna bandspelare för att underlätta hanteringen av materialet. Inspelning-
en kommer att ske med den intervjuades tillåtelse.

Deltagandet i undersökningen är frivilligt. Intervjuerna utförs konfidentiellt och anony-
mitet garanteras genom att inga namn eller uppgifter som kunde möjliggöra identifie-
ring av deltagare eller daghem kommer att användas. Allt material från undersökningen
kommer att förvaras på Arcada i låsta utrymmen.

Jag kommer att vara i kontakt med Er då intervjuerna blir aktuella. Ifall ni har några
frågor kontakta gärna mig eller min handledare Carina Kiukas.

I önskan om samarbete

Minna Rönnberg

Minna Rönnberg
Tel. xxx-xxx xx xx
minna.ronnberg@arcada.fi

Carina Kiukas
Tel. xxxx xxx xxx
carina.kiukas@arcada.fi

BILAGA 2

Intervjuguide

Teman för intervju

- **Hur uppfattar personalen begreppen fostringsgemenskap och delaktighet**
- **Hur arbetar man för att förverkliga principerna för fostringsgemenskap på daghemmet**
 - Hur uppehåller personalen kontakt med föräldrarna, hur nära är kontakten?
 - Dagliga möten mellan föräldrarna och personalen spelar stor roll för samarbetet, på vilka andra sätt uppehålls dialogen och samarbetet?
 - Uppfylls principerna för fostringsgemenskap?
- **Personalens upplevelser av delaktighet inom fostringsgemenskap**
 - Upplever personalen att de som professionella fostrare är likvärdiga med föräldrarna i fostringsgemenskapen?
 - Hurudan upplever personalen att deras roll är inom fostringsgemenskapen?
 - Hur upplever personalen kontakten till föräldrarna?
 - Upplever personalen att samarbetet med föräldrarna genomsyras av tillit, jämlikhet, respekt och dialog?
- **Personalens erfarenheter av fostringsgemenskap**
 - Beskriv en situation som Ni upplever att fungerat väl